

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Piores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

1. De iudiciis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

COLLECTANEA DOCTORVM

IN LIBRVM SECUNDVM DECRETALIVM.

De Iudiciis.

TIT. I.

S V M M A R I V M .

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- 2 Iudiciorum materiam qui traclent, citatur.
- 3 Iudicium diuiditur in criminale, ciuile, & mixtum.
- 4 Causa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam. Ciuilis vero quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, siue talis causa descendat ex delicto, siue ex contratu, i.e. Ias. in rubr. C. hoc tit. Poler. in praxi crim. in verbo andianur accusatores, n. 981. Marant. d. dif. 1. num. 2. Clar. in praxi crim. § fin. q. 1. in vers. quarto igitur, & ver. seg. Buccaron. pream. 1. n. 3. vbi subdit quod si aliquis ex delicto veniat puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur causa criminalis, quia ex tali pena corporali nullum commodum sentit priuatus; & addit idem esse dicendum, si pro delicto aliquis veniat puniendus pena pecunaria, nam si talis pena applicetur fisco, causa dicetur criminalis, si vero parti, dicitur ciuilis, in dubio autem appellatione causa pecuniarie venit causa ciuilis, non autem criminalis, secundum Menoch. de arbitr. l. 1. q. 88. n. 1. 5. & 6. Buccaron. vbi sup. pramiss. 3. vbi ad hoc multa iuria adducit. Causa vero mixta dicetur si pena veniat applicanda partim parti, & partim fisco, vt per Alex. addit. ad Bart. in l. 2. in princ. ff. de sepulch. viol. in lit. D. Dec. in bac rubr. num. 62. vers. & causa mixta in 2. lett. Boss. in pratt. crim. tit. de appell. n. 8. Ioseph. Ludou. dec. 71. quicquid dicant Aret. Menoch. & alij citati per adden. ad conf. Farin. 85. lib. 1. lit. C. Nec scrupulum faciat quod loquuntur fuerim de causa ciuilis, & criminali, non autem de iudicio, de quo loquitur hæc rubr. quia idem est dicere iudicium ciuale, quod causa ciuilis, & è contra, & tantum est dicere iudicium criminale, quantum causa criminalis, & è contra, omnes enim Doctores de materia loquentes de his loquuntur promiscue, vt per Marant. d. dif. 1. n. 1. Clar. d. q. 1. in princ. Farin. d. q. 100. c. 1. n. 57.
- 5 Definitum autem iudicium, vt sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio legitimè contendentiū, vt paucis mutatis definitum Dec. lett. 2. n. 3. & Nau. n. 15. in bac rubr. Marant. de ord. iud. p. 2. in princ. n. 1. Soar. à Pace in praxi tom. 1. in initio annot. 1. n. 6. Sed melius ex mente Iud. in c. foris 5. in princ. de verb. signif. & Soar. à Pace d. annot. 1. n. 11. definitum vt sit legitima causa cum forensi strepitu per iudicem facta discussio. Loco generis ponitur discussio, que latissime pater, & omnes eiusm primitas de iure discepciones comprehendit, que extra iudiciales sunt, neque à iudicibus sunt: cetera loco differentiatum ponuntur. Dixi, legitima, vt excluderem iudicia nullæ, quæ contra leges Canones sunt, c. 1. de re iud. vel contra solitum iudiciorum ordinem, l. prolatam, c. de
- 6 Iudicis. Iudicium diuiditur in criminale, ciuile, & mixtum, quam divisionem tradunt & explicant
- 7 Tom. I.

gloss. & Doctores in hac rubr. & ff. cod. Marant. de ord. iud. p. 4. dif. 7. 1. Octau. de stylo Curie lib. 3. c. 2. Perez ad rubr. tit. 1. l. 3. ordin. Robert. lib. 4. sentent. c. 9. Menoch. de arbitr. eas. 275. n. 6. Soar. de Pace in proam. annot. 1. de iudic. ex n. 19. Buccaron. de differ. inter iudicia ciuilis & criminis in premis. Farinac. in praxi crimin. q. 100. c. 1. Perez. Iannin. inter conf. crimin. Farinac. conf. 85. ex n. 3. lib. 1. vbi addem. lit. C.

Causa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum, ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam, ciuilis vero quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, siue talis causa descendat ex delicto, siue ex contratu, i.e. Ias. in rubr. C. hoc tit. Poler. in praxi crim. in verbo andianur accusatores, n. 981. Marant. d. dif. 1. num. 2. Clar. in praxi crim. § fin. q. 1. in vers. quarto igitur, & ver. seg. Buccaron. pream. 1. n. 3. vbi subdit quod si aliquis ex delicto veniat puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur causa criminalis, quia ex tali pena corporali nullum commodum sentit priuatus; & addit idem esse dicendum, si pro delicto aliquis veniat puniendus pena pecunaria, nam si talis pena applicetur fisco, causa dicetur criminalis, si vero parti, dicitur ciuilis, in dubio autem appellatione causa pecuniarie venit causa ciuilis, non autem criminalis, secundum Menoch. de arbitr. l. 1. q. 88. n. 1. 5. & 6. Buccaron. vbi sup. pramiss. 3. vbi ad hoc multa iuria adducit. Causa vero mixta dicetur si pena veniat applicanda partim parti, & partim fisco, vt per Alex. addit. ad Bart. in l. 2. in princ. ff. de sepulch. viol. in lit. D. Dec. in bac rubr. num. 62. vers. & causa mixta in 2. lett. Boss. in pratt. crim. tit. de appell. n. 8. Ioseph. Ludou. dec. 71. quicquid dicant Aret. Menoch. & alij citati per adden. ad conf. Farin. 85. lib. 1. lit. C. Nec scrupulum faciat quod loquuntur fuerim de causa ciuilis, & criminali, non autem de iudicio, de quo loquitur hæc rubr. quia idem est dicere iudicium ciuale, quod causa ciuilis, & è contra, & tantum est dicere iudicium criminale, quantum causa criminalis, & è contra, omnes enim Doctores de materia loquentes de his loquuntur promiscue, vt per Marant. d. dif. 1. n. 1. Clar. d. q. 1. in princ. Farin. d. q. 100. c. 1. n. 57.

Definitum autem iudicium, vt sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio legitimè contendentiū, vt paucis mutatis definitum Dec. lett. 2. n. 3. & Nau. n. 15. in bac rubr. Marant. de ord. iud. p. 2. in princ. n. 1. Soar. à Pace in praxi tom. 1. in initio annot. 1. n. 6. Sed melius ex mente Iud. in c. foris 5. in princ. de verb. signif. & Soar. à Pace d. annot. 1. n. 11. definitum vt sit legitima causa cum forensi strepitu per iudicem facta discussio. Loco generis ponitur discussio, que latissime pater, & omnes eiusm primitas de iure discepciones comprehendit, que extra iudiciales sunt, neque à iudicibus sunt: cetera loco differentiatum ponuntur. Dixi, legitima, vt excluderem iudicia nullæ, quæ contra leges Canones sunt, c. 1. de re iud. vel contra solitum iudiciorum ordinem, l. prolatam, c. de

GG fintein

sentent. & interl. cum aliis, &c. ut includerem solemnitates necessarias ad iudicium, tunceremque actus extra iudiciales, huiusmodi est electio, presentatio, prouisio, & alii id genus. c. 2. in fine, c. luct. 24. de sentent. excom. lib. 6. decretal iudiciorum, quibus testamento aperiri iubentur, vel heredes in possessionem mitruntur. l. vlt. ff. de appellat. recip. l. vlt. C. de editio D. Adriani, per rot. ff. quemadmod. test. ac tandem similes iudicium actus, quibus suam auctoritatem interponunt absque ullo iudiciali strepitu, prout est decretum in rebus minorum alienandis. i. in princ. magis puto 5. s. si pupillar. vers. non passim, ff. de rebus eorum, quamvis enim praedicti actus & similes a iudice garantur, non tamen iudiciales, sed extra iudiciales dicuntur, argum. d. c. 2. Tandem dixi, per indicem, ut omnem, & solum illum comprehendenter, qui iurisdictionem habet sive ordinariam, sive delegatam, iuxta etymologiam de qua Isidor. in d. c. foris, vers. subdex, & insuper ut excluderent arbitrios compromissarios, vel arbitratores, qui proprii iudices non sunt, ut per Corral. in l. ilicita. s. vlt. n. 5. ff. de officio Praetor. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 2. n. 20.

8 Iudicium a citatione incipere tradunt glos. vnic. in princ. in l. vbi captum. ff. de indic. glos. recepta in princ. in rubr. C. de edendo. glos. in rubr. ff. de in us vocando. glos. verbo citationes, in Clem. 1. de iud. Barr. in l. l. n. 6 ff. de fur-
titu; quem sequitur Marant. de ordin. iud. p. 6 in princip. n. 1. & 2. dum triplicem iudicij partem considerat, primam scilicet, que incipit a citatione usque ad litis contestationem, secundam a litis contestatione usque ad conclusionem in causa inclusiue, tertiam a conclusione usque ad sententiam definitinam, post Rip. & Alciat. Nanar. in hac rubr. n. 16. Valalc. conf. 8. 1. n. 1. 2. & 6. Quamvis oppositum, imo iudicium non incipere nisi a litis contestatione, teneant gloss. 1. in l. iudicium, n. 8 ff. hoc tit. Curt. in rubr. ff. eod. ex n. 12. Abb. in hac rubr. n. 4. vbi Dec. lett. 1. n. 5. vers. iudicium, & incipere propriè a litis contestatione, impropriè vero a citatione, post Duaren. in rubr. ff. hoc tit. col. 2. & Cuiac. lib. 1. 1. obsernat. 2. 1. resolunt a Soar. a Pace d. anno 1. num. 19.

9 Iudicium aliud ordinarium, aliud vero extraordi-
narium iure Ciuii dinumeratur, ac inter se distin-
guitur, cum enim Praetor, vel Magistratus iudicis
dabant, qui sub certa formula, & solito ordine iudiciorum
de causa iudicassent iudicium, seu ius ordi-
narium dicebatur, ubi vero per se ius dicebant (qua
id non solebant facere nisi in certis quibusdam cau-
sis & extra ordinem) iudicium era: extraordinarium,
text. sic intelligendi in l. vlt. ff. de pratinis delict. l. 2.
iuncta l. 1. ff. de furibus balnear. sic procedunt tituli. ff. de
varii & extraordin. cognitionibus, ff. de interdictis, seu
extraordin. action. &c. nam quia interdicta a Praetore
ipso interdicebantur, vt constat ex eorum formulis,
extraordinariae cognitions appellabantur, tradunt
Gonean. lib. 1. de iuris delict. in l. eum. qui. n. 6 ff. de iuris
delict. omni. iudic. Cuiac. in l. 1. q. 1. in fine, ff. de iure sicuti,
Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 2. n. 7. cum seqq. Quintanad.
de iuris & imper. lib. 1. tit. vlt. n. 26. Pancirol. in notitia
imperij Orientalis c. 99. ante fin. D. Barbo. in l. cum pre-
tor. § 1. n. 338. ff. de indic. quia vero hodie post deci-
sionem l. 2. C. de pedan. iudicibl. 1. C. de formulis sublat.
ille iudicium dandorum mos magna ex parte abole-
uit, & formulae fuerunt sublatæ, adiunctum passim
Doctores hodie omnia iudicia iam esse extraordinaria,
in quo sensu hic loquendi modus accipi debet,
Quintanad. vbi proximè.

S V M M A R I V M.

1 Contumax in non comparendo, vel non respondendo

excommunicari potest, beneficio autem priuari non debet.

- 2 Promittens coram aliquo iudice litigare si contumax sit in non comparendo excommunicari potest non autem beneficis priuari.
- 3 Cito ad petitionem partis est facienda.
- 4 Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuisse presumptio stat.
- 5 Respondens se velle litigare, amplius non potest declinatorias opponere.
- 6 Conciliantur texti in presenti, & in l. si conuenierit 2. ff. de iuris. omni. iud.
- 7 Venisse non videtur qui statim abiit.
- 8 Excommunicantur non venientes ad Synodus, & venientes si illicientiati recedant.
- 9 Deponi non potest quia pro inobedientia.
- 10 Synodus tota ut suspecta recusari non potest.
- 11 Clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & se expurgandum, & intra illum non potest deponi.

CAP. De Quod vult deo. I. Ex Conc. Afric.

Promittens coram aliquo indice litigare, si contumax sit in non comparendo excommunicari potest, non autem beneficis priuari. Colligit ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Anch. Panorm. Bero. Bero. Feilin. Alex. de Neuo. Henric. Melch. Kling. Mant. Ioan. Monach. Barbar. Ripa. Hier. Fernand. de Ottero. Alciat. Arerit. Cuiac. Cened. Collect. 100. Ioan. Baptit. Costa. Viu. in ratione. libri iur. Pont. pag. 1. Alagon. in compend. iuris. Canon. pag. 1. 9. & tom. 3. repetitionum iur. Canon. ad 2. Decret. lib. Boschius Codech. Ant. Burgos. & Hippol. Riminal. nouissimè Ioan. de Valboa in annis academ. praelet. Salmant. tom. 2. pag. 3. cum seq. remissi. Ximen. in concord. p. 1 & 2. desumitur, ex Concil. Africano c. 5. 4. refertur a Buchard. lib. 1. dec. c. 18. & Ino p. 5. c. 2. 97. & ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Hanc eandem concil. ex hoc text. desumunt Cor-
set. sing. 6. 5. incip. Contumax, Marant. de ordin. iudic. p. 6.
tit. de contumacia, num. 21. Perez l. 1. vers. deinde dicitur
propter. tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. 171. D. Barbosa ad l. 1. ff.
hoc tit. art. 3. num. 97. vbi reddit rationem decisionis,
plures apud Cened. d. collect. 100. n. 1.

Quem cum aduersariis, &c.] Notarit ad hoc quod
citatia ad petitionem partis est facienda; Palat. in re-
pet. c. per vestras, de donat, inter virum, & uxori. notab. 1.
in princ. Azin. in praxi Florent. & 8. c. 1. num. 4. Schiader
de fendi. p. 9. c. 7. n. 34. Vant. de null. tit. ex defeliti ci-
tationis, num. 44. Lusit. Correa in fragm. ad lib. 5. Ordin.
Regiarum, num. 35. pag. 30. Duen reg. 96. Bonet. sing. 9.
n. 1. Perez l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 492. Cardos. in praxi
iudicium, verbo, citatione, num. 5. Camil. Borrel. in summa
omnium decis. tit. 44. de citat. n. 2. Ordin. Regia Lusit.
lib. 3. tit. 1. 6. 5. vers. 1. a cujo requireminto, in dubio au-
tem ad instantiam partis esse factam presumptio
stat, ex Menoch. conf. 1. 45. num. 43. & de presumpt. lib. 2.
pref. 2. 3. n. 1.

Interrogatus.] Hinc colligitur cautela si velis ex-
cludere aduersariorum ab opponendo declinatoriam
iudicij, fac vt per iudicem interrogatur, an velit li-
tigare, & si respondeat quod sic, amplius non poterit
declinatorias opponere, & hoc si sciebat sibi compe-
tere, vt per Rebuff. in declarat. arboris exceptionum,
n. 10. in princ.

Id promiserat.] Hinc etiam colligitur text. in praesenti
non loqui de pacto, sed de solemni stipulacione,
qua interrogatus id promiserat: at vero text. in l. se
consue

convenierit 28. de iuris dict. omnium indic. loquitur de conventione nuda, ut colligitur ex verbo, *convenierit*, quod refertur ad pactum nudum, ex l. testa, *in dicto gloss. verbo, convenit. ff. si certum petatur*, & ideo non potuit compelli promittens, ut probatur in l. iuris gentium, sed cetera nuda, *vers. iugiter nuda, ff. de pactis*; ita Morla in emporia iuris Civilis, p. 1. tit. 2. in prelud. n. 116. & seqq. & tit. 3. q. 1. n. 15.

7. *Et altaria die, &c.*] Notatur ad hoc quod non videtur venisse, qui statim abiit, ut per Tiraq. in l. 1. *si unquam, C. de renocandis donat. verbo suscepit, n. 176.*

8. *Euerit absolutus, &c.*] Notatur ad hoc quod excommunicantur non venientes ad Synodum Episcopi, & venientes si illicientiati recedant, ut per Duen. reg. 271. *vers. amplia secundum, vbi etiam quod veniens ad iudicium, & non stans usque ad dictum iudicis, non dicetur venisse nisi licentiatus aeat.*

9. *Nam adhinc sibi Episcopatum, &c.*] Notatur ad hoc quod pro inobedientia non potest quis deponi, & sua dignitate priuari, etiam si vere fuerit inobediens, ut per Menoch. conf. 9.4. n. 44.

10. *In glos. Interrogatus. ibi, vel forsan ne posset postea indicem reculare.*] Notatur ad hoc quod tota Synodus ut suspecta recusari non potest, ut per Rip. in praesentis ex n. 44, usque ad n. 46. Iacobat. de Concil. l. 5. art. 10. Capyc. dec. 13. 8. n. 7. Perez. l. 1. vers. decima oltana quæstio, n. 1. l. 1. Ordinam. pag. 570. Cened. d. collect. 100. n. 5. Corraico in explicat ad aliquas leges nova recop. c. 9. n. 2. vbi etiam tenet recusari non posse Concilium generale legitimè congregatum Sedis Apost. anctoritate. Si vero caput Synodi suspectum sit, & amoueris non posse quin tota Synodus amoueat, tota Synodus redditur suspecta. Menoch. conf. 9.4. n. 11. Ioseph. Ludou. dec. 10. 8. Propter de Augustino in addit. ad Quart. in summ. Bull. verb. Concilium prouinciale, n. 12. Amplia adeo verum esse Concilia generalia recusari non posse, ut procedat non solum quando causa fidei definienda est, verum quando temporalis tractatur, ita ex Gieg. Lop. Roland. Auend. & Rebuff. resoluit Torreblanc. in tract. de Magia lib. 2. de crimin. puni. c. 26. n. 12. Quamvis quoad temporalia posse recusari, quia causa fidei, pro qua deus oravit. Marth. 19. & Luc. 22. tenetur Card. Turrec. in summ. Ecclesi. lib. 3. c. 6 ad fin. & lib. 2. c. 1. 12. Menoch. de arbitr. c. 7. n. 45. 8. ex n. 12.

11. *In glos. Episcopatum, vli.* Notatur ad hoc quod clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & se expurgandum, & intra hunc annum non potest deponi, nec beneficis priuari, Farin. fragmentorum crimin. p. 1. lit. C. n. 264. Azor. in inst. moral. p. 2. lib. 7. c. 17. col. 875.

S V M M A R I V M.

1. *Laici Ecclesiastica negotia tractare non debent, sed Prelatorum iudicio disponuntur.*
2. *Ordo quando ponitur in aliqua dispositione gratia exempli, nunquam censetur positus pro forma.*
3. *Prelati appellatione veniunt tam superiores, quam inferiores.*
4. *Clericus nec cum tientia Episcopi, se iudicii seculari subiuvare potest.*
5. *Presumere delictum importat, ac temeritatem.*
6. *Negotia Ecclesiastica possunt per Pontificem laici committi.*
7. *Causa civilis clericorum potest committi laicis.*
8. *Papa civiles, & criminales, ac spirituales causas potest laico delegare.*

Tom. I.

C A P. Decernimus. II.

Ex Syn. Eugen. Pape.

1. Aici non presumant tractare negotia Ecclesiastica, & Prelati Ecclesiastici, praesertim spiritualibus iudicio laicorum, & propter corum prohibitionem non omnitem exercere iustitiam Ecclesiasticam. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andre. Anan. Bald. Imol. Butr. Panorm. Innoc. Hoff. Anch. Henric. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Rip. Cujac. Alex. de Neu. Melch. Kling. Mant. Cened. collect. 4. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 2. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 199. & tom. 2. repet. iuris Canonici ad 2. Decret. lib. ... Ant. Burgos. nouissimè Io. de Valboa in annis academ. praelect. Salmant. tom. 2. pag. 18. cum seqq. remissiè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex Synodo Eugenij Papa II. apud Remos cap. 4. referuntur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1. & est Eugenij I. in Synodo Remen. c. 2.

2. *Ut laici Ecclesiastica tractare negotia non presumant.* Vide in praesenti, Dec. n. 24. Rip. n. 13. Conar. de sponsal. p. 2. c. 8. 3. n. 4. & §. 12. n. 3. Mant. dial. 52. Simanch. de Cathol. t. 6. n. 1. & in praxi hæresos c. 66. à princ. Vant. de nullit. tui ex defeluti iurisdict. ordin. ex n. 54. plures alios resert illustris. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad c. 1. ex n. 5. dif. 9. 6.

3. *Sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, &c.*] Notatur ad hoc quod quando ordo ponitur in aliqua dispositione gratia exempli pro doctrina, nunquam censetur positus pro forma, nec seruari debet, ut per Mant. dif. 2. n. 25.

4. *Et alij Ecclesiasticæ Prelati.*] Appellatione enim Prælati veniunt tam superiores, quam inferiores, ordinariam iurisdictiōnem habentes, ut per Rebuff. in tr. de Pacificis posse. n. 64. Franc. in c. fin. notab. 1. ne clericis, vel monachis, & in c. 1. notab. 3. de clericis. c. 1. 6. Put. decis 2. 3. 8. n. 3. lib. 3. in carreliis, Azor. in inst. mor. p. 2. l. 3. c. 2. 5. q. vnic. & alios per me citatos in tr. de appellat. verborum virtusque iuris signif. app. 215. n. 1. Et ideo appellatione Prelatorum Abbates continentur, ut per Abb. in praesenti n. 1. Dec. n. 8. Rip. n. 30. Butr. in c. 1. n. 7. de estate, & qual. Vital. in Clem. 1. n. 3. de supp. neg. Prel. Moscon. de maiest. militantis Ecclesiæ, l. 1. p. 1. c. 9. col. 2. lit. C. pag. 252. Azor. d. q. vnic. Soar. de Relig. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 2. n. 2. Afcan. Tambur. de iure Abbatum to. 1. dif. p. 1. q. 3. n. 1. cum seqq. Valenz. conf. 6. 4. n. 63. Etiam Comendatarij, maximè perpetui, ut per Lud. Gom. in reg. de trienal. q. 5. n. 17. cum seq. Fusc. de visit. l. 2. c. 9. de Comendis, n. 5. Rebuff. conf. 7. 7. n. 1. Rot. dec. 2. 46. n. 2. lib. 3. p. 3. diuers. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. 8. n. 27. præcipue si versentur in oratione vniuersali, ut ponderat Dec. in praesenti n. 7. in 2. notab. & censuit Rota in Romana prelacionis 8. Aprilis 1622. coram bona mem. Buratto.

5. *Laicorum iudicio, &c.*] Notatur ad hoc quod clericus nec cum licentia Episcopi se iudicii seculari subiuvare potest, ut per Surd. dec. 2. 6. n. 4. & conf. 2. 2. 2. Farin. in praxi crimin. q. 8. n. 4. ver. sublimata. Argel. de contradict. legitim. q. 3. n. 182. quia Episcopus clericorum causas criminales seculari delegare non potest, Hofst. hic num. 1. Abb. n. 4. & 5. Dec. a. n. 25. Ripa n. 34. Barb. conf. 45. n. 8. vol. 2. Clat. §. fin. q. 41. vers. quare, imo nec laico, & clericis simul eas committere potest, Abb. hic n. 44. Roland. conf. 4. n. 4. vol. 1. Dec. tr. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 70. & 73. Scacc. de iudic. lib. 1. c. 1. n. 39. & 41. quos resert, & sequitur Bellet. disquisit. cleric. p. 1. in de favore clericorum personali, §. 3. n. 30. & 31.

G g 2 Non

Non presumant.] Propria scilicet auctoritate, Rebuffi in tract. nominat. q. 5. n. 29. Card. Tusch. v. 2. i. 11. D. concl. 33. Alex. conf. 1. 2. 3. n. 9 vol. 4. Præsumere enim dolus importat ac temeritatem. Hyppol. in l. de minore, in princ. n. 39. ff. de quaest. Iacob. de Graffis in cur. deci. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 72. Sanch. de matrim. lib. 9. dif. 32. n. 38. Glorit. resp. 1. n. 36. Ego ipse de dictio. & class. dist. 23. Alijs 278. secundum Lugdunen. impress. Ecclesiastica ideo negotia possum per Pontificem laicis committi. Spin. in speculo testamentorum, p. 11. rubr. n. 47. imo & facultas excommunicandi. Ioan. Andri. in c. 2. vbi Gemin. de proband. 6. Bellier. dif. 34. cleric. p. 1. tit. 4. fevere clericorum personali, §. 1. n. 34.

7 In gloss. Non presumant, ibi, delegari tamen, &c. Notatur ad hoc quod causa civilis clericorum potest committi laicis, ut per Vant. de nullis. tit. ex dicto iurid. n. 69. Segura Daulos in direct. iudicium Eccles. p. 1. c. 11. m. Dec. tract. crim. rom. 1. lib. 4. c. 9. n. 70 refero alios ego ipse de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 1. c. 9. n. 4. Sigism. & cacc. in tract. de iudic. p. 1. c. 11. n. 41. vers. adiut. 1. Carol. de Graffis de effect. cler. effectu 1. n. 66. Marc. Anton. Geniuni. in practica lib. Eccles. 9. 730. vbi hoc glossa notabile intelligi dummodo ad fini clerici idonei, & non fiat commissio generalis ad omnes causas civiles, nec committatur causa spiritualis, aut criminalis.

In ead. gloss. ibi, Papa vero civiles, criminales, & spiritualis causas potest laico delegare. Ita Cou. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 3. Nat. in man. c. 27. n. 6. princip. de paro. dif. 7. n. 83. & conf. 1. de sentent. excomm. in nouis, Henr. in sum. lib. 13. de excom. c. 2. 4. in princ. lit. B.

S V M M A R I V M.

- 1 Iur. patronatus causa spectat ad iudicium Ecclesiae.
- 2 Iur. patronatus causa tanquam spiritualibus annexa à iudice Ecclesiastico iudicari debet.
- 3 Index Ecclesiasticus in spiritualibus annexis competens est.
- 4 Annexorum, & connexorum idem est iudicium.
- 5 Iur. patronatus non est simpliciter spirituale, sed spirituali tantum iuri coniunctum, & annexum, Tiraq. in tract. inter alios. pag. mibi 8. Azot. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 19. q. 2. Soar. de relig. lib. 4. de simoni. c. 14. n. 21. Viu. in pract. iurispatr. p. 1. lib. 1. c. 1. à n. 4 apud quos etiam videbis cur hoc ius dicatur spirituali rei annexum.

C A P. Quanto. III. Alex. III.

1 Vr. sp. patronatus causa tanquam spiritualibus annexis spectat ad solum iudicium Ecclesiasticum. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andri. Innoc. Anan. Butt. Imol. Bald. Panormitan. Anch. Hoff. Felin. Decian. Barbat. Aretin. Alex. de Neno. Henr. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Vitulan. in rationali secundi libri iuris Pontificij. pag. 2. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 199. nouissimè Ioan. de Valboa in annis academ. prelect. Salmant. tom. 2. pag. 43. cum seqq. remissiù Casal. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & tom. 3. repetitio iuris Canonici ad lib. 2. Decret. Anton. Burgos, refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. cap. 5. & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. part. 47. tit. de iurispatr. cap. 4.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Ordin. Regia Lufi. lib. 2. tit. 1. §. 7. vbi parent. mens, & apud Castellanos l. 56. tit. 6. p. 1. vbi Gregor. Lambert. de interpret. iur. lib. 2. p. 2. art. 7. q. 3. princ. 4. & 5. Roch. cod. tract. verbo, in, in principio, Dalner. eod. tract. n. 147. cum seqq. Gail. lib. 1. obser. 28. n. 6. Con. practic. c. 36. Perez l. 1. ver. 2. p. 1. quæ potest, tit. 6. lib. 1. Ordin. Ceuall. contra communis, q. 462. & q. 897. n. 60. &

in tr. de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 94. Azeued. l. 2. n. 4. tit. 1. l. 4. noue recop. Cur. Philipp. p. 2. 8. 5. n. 4. Bernard. Graue. ad practic. Camera imper. l. 1. concl. 3. 8. cor. sid. 1. Card. in praxi Indicum, & Aduocat. verbo, causa, à n. 8. Cabed. de paronibus Regia Corona, c. 5. n. 5. & c. 49. à n. 1. & in decisionibus Regni Lusitaniae dec. 1. l. 1. n. 3. & Arresto 9. p. 2. Cald. Pereira quæst. forens. conf. 5. n. 6. & 7. Amendar. in addit. ad recop. legum Navarra, l. 1. tit. 4. l. 4. n. 42. Index enim Ecclesiasticus in spiritualibus annexis index competens est, Mar. de ordin. ind. p. 4. dif. 1. n. 8. Raudens. conf. 1. 7. n. 15. l. 2. Carol. de Graffis de effect. cler. effectu 1. n. 400.

Ita communia est, & connexa, &c.] Notatur ad hoc 4 quod annexorum, & connexorum idem est iudicium, ut per Garc. Girond. de privilegiis, & exemptionibus explicatio. n. 750. & plures alios, quos citauit de translat. 3. de cor. sit.

In gloss. Connexa, vnic. Notatur ad hoc quod inspatratus non est simpliciter spirituale, sed spirituale tantum iuri coniunctum, & annexum, Tiraq. in tract. inter alios. pag. mibi 8. Azot. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 19. q. 2. Soar. de relig. lib. 4. de simoni. c. 14. n. 21. Viu. in pract. iurispatr. p. 1. lib. 1. c. 1. à n. 4 apud quos etiam videbis cur hoc ius dicatur spirituali rei annexum.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericum convictum, vel confessum de crimine coram iudice seculari ex eo non punit Episcopos, sed coram se convictum, vel confessum punit papa debita, nisi cum illo dispense, quod potest in adulterio, & minoribus.
- 2 Sententia lata ab incompetenti iudice non valet.
- 3 Nullatenus ex defectu iurisdictionis manentes sunt attendenda.
- 4 Nullitas ex defectu iurisdictionis insanabilis dicitur, adeo ut nec sententia lata ab incompetenti iudice de partium consensu conculcari possit.
- 5 Confessio clerici facta coram iudice laico ad condemnandum non sufficit.
- 6 Confessio facta coram iudice incompetenti non sufficit ad condemnandum.
- 7 Accusatus criminaliter non potest reconvenire, vel acculare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille index sit viriusque partis competens.
- 8 Adulterij criminis detestatio quanta, remissio.
- 9 Verbum, potest, importat facultatem, & liberam voluntatem.
- 10 Episcopus in criminibus adulterio granioribus an, & quando potest dispensare, remissio.
- 11 Onere duplicit non debet quis granari.
- 12 Episcopus vbi. uisque potest dispensare vbi non inuenitus prohibbitur.
- 13 Irregularitas quando nascitur ex adulterio publico, vel ex aliis minoribus peccatis publicis invenientibus infamiam, in ea dispensare potest Episcopus.

C A P. At si clerici. IV.

Clericus convictus, siue confessus de criminis coram iudice seculari non est condemnatus ab Ordinario propter huiusmodi acta, cum non teneant, quia nec sententia lata a non suo iudice tenet. Si vero coram suo ordinario sit confessus, vel legitimè convictus de criminis, si crimen est tale, suspendendus erit ab ordinibus, vel ab Altari perpetuo remouendus. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innocent. Bellam. Ioan. Andri. Imola.

Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Host. Henric. Barbat. Anch. Alciat. Aretin. Bero. Alexand. de Neuio, Mant. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viu. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 3. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 200. & vol. 3. repet. in iure Canonico ad lib. 2. Decret. Anton. Burgos. Hyppol. de Marfil. nouissime Ioan. de Valboa, in annus academ. prelect. Salmat. tom. 2. pag. 54. cum seqq. remissiū Cafal. in annot. Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 6. & est post Conc. Lateran. p. 2. 6. c. 3.

2. *Sicut etiam sententia à non suo iudice lata non tenet.*] Notatur ad hoc quod sententia lata ab incompetenti iudice non valet, ita constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia, lib. 3. tit. 75. in princ. ibi, *on se for dada por inuez incompetentē, apud Castellanos l. 4. tit. 26. p. 3. gloss. 2. ante finis l. 1. tit. 1. lib. 2. for legum, & gloss. 8. in l. 7. tit. 10. eod. lib. 2. tenent Perez. l. 1. gloss. 1. pag. 59. tit. 3. lib. 1. Ordin. Barth. in l. Magistrat. num. 4. ff. de iuri dict. omnium iudic. Xuat. in l. post rem iudicatam, tertio casu, n. 11. & 12. Anton. Gom. tom. 3. variar. c. 1. 2. n. 8. in med. Rota apud Farin. decisi. 121. n. 2. in 1. collect. Aloys. Ricc. in collect. decisi. p. 5. collect. 480. vers. quarto, nouissime Anton. Fuertes Canon. lectio. lib. 1.*

3 c 13. Nullitates ex defectu iurisdictionis manentes summi attendendas esse adiungunt. Azin. in praxi Florentina, § 31. c. 32. & Canalcan. decisi. 38. à n. 46. quae ad eū legibus exosae sunt, ut quamvis se de nullitate non oppositum quis iuraserit, tamen hanc nullitatem ex defectu iurisdictionis opponere potest, ex Felin. Ruin. & aliis induxit Crauet. cons. 38. §. n. 16. & post alias Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de statutis, conc. 3. n. 7. pag. 355. semper enim potest dici de nullitate ex defectu iurisdictionis, cum nunquam recta intelligatur, in Clem. gloss. de sequenti. possess. Hieron. Magon. Lusitan. decisi. 12. n. 18. Verall. decisi. 97. n. 3. lib. 1. Nicol. Reusner. German. decisi. 21. n. 2. lib. 4. Camil. Borrel. in summa omnium decisi. tit. 41. à n. 86. & 4. insanabilis dicitur, & mil. Verall. decisi. 8. n. 2. lib. 3. Thom. Triuifan. Venet. decisi. 1. n. 2. lib. 2. Camil. Borrel. d. tit. 41. n. 1. 24. adēd. vt nec de partium consensu sententia lata ab incompetenti iudice conuuldi possit. Thom. Triuifan. decisi. 68. n. 4. & 5. lib. 1. Camil. Borrel. d. tit. 41. n. 191. nisi ex eiusdem actis approbetur, aut suppleatur huiusmodi nullitas, ex Bart. & Paul. in l. si ut proponis, C. quomodo, & quando index Alexand. cons. 111. n. 5. Gam. decisi. 218. Lancellot. de attentati. p. 2. c. 6. n. 53. Valasc. cons. 65. ad fin. Baptista Costa de facti scientia, & ignorantia, cem. 1. dī. 100. num. 78. Franc. Viu. decisi. 331. Cabed. Lusit. decisi. 6. n. vlt. p. 1. Stephan. Grat. de script. forensi. c. 16. n. 35. Camil. Borrel. d. tit. 41. n. 90.

5. *Ita nec facta confessio coram ipso.*] Notatur ad hoc quod confessio clerici facta coram iudice laico ad condemnandum non sufficit, vt per Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. personali, § 14. num. 8. Villalob. commun. opin. lit. C. n. 142. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 81. n. 193. Valasc. cons. 65. n. 3. Abb. b'c num. 14. Anton. n. 28. Barbat. num. 74. Felin. 5. Bero. 38. Mant. 25. Anton. de Burg. 43. Hyppol. 175. Anton. Fuertes d. lib. 1. cap. 11. Hieron. Fernandez de Ottero Roman. lucubrat. dī. 29. à num. 1. reprobans à num. 6. Bald. Imola, Anch. Cardin. Aretin. in presenti, Clar. Gom. Mascard. & Farin. tenentes confessionem clericorum seculari iudice factam valere in vim extra judicialis, tum quia factum in indicio vetito nullum est nec nullum producit effectum, l. non dubium, C. de legib. tum etiam, quia confessio facta coram iudice incompetenti non sufficit ad condemnandum, vt per Socii. reg. 61. Boff. tit. de confessi, num. 47. Hyppol. de

Tom. I.

Marsit. in præf. §. postquam, n. 12. & seqq. Clar. in præf. §. vltim q. 5. vers. præterea, Anton. Gom. d. 12. n. 8. in fin. vers. nec obstat, Mascard. de probat. concl. 152. n. 1. Tiraq. de confessio, p. 3. limit. 7. n. 19. Donat. à Finat. tom. 1. commun. opin. lib. 7. tit. 19. num. 253. pag. 300. Aldrete de religio disciplina suenda, lib. 4. cap. 4. n. 26. latè Farin. d. q. 81. n. 188. cum multis seqq. vbi materia cum ampliationibus, & limitationibus prosequitur.

In gloff. Non tenet, 2. Notatur ad hoc quod accusatus criminaliter non potest reconvenire, vel accusare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille index sit utriusque partis competens, vt per Hyppol. in præf. crim. §. expedita, n. 68. Clar. lib. 5. §. fin. q. 2. n. 3. Greg. 1.4. verbo, no le podrian, tit. 3. p. 4. Marant. de ordin. iudic. p. 4. dī. 6. à n. 64. Bernard. Muscatel. in præf. ciuili aurea Neapol. gloss. auctorem, à n. 28. Modern. in trah. de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 54. n. 4. & q. 68. n. 11. Cardos. in præf. iudicium, & aduocat. verbo reconvenio. n. 8. Alex. Trentacinq. var. re d. lib. 2. tit. de mutuus petitionibus, resol. 1. à n. 40. latè D. Barbosa ad 1. 2. §. legatis, n. 263. cum multis seqq. & ad l. qui prior, à n. 51. & n. 63. ff. de iudice.

§. De adulteriis.

In adulteriis, vel his minoribus criminibus potest a etiam poenitentiam potest Episcopus dispensare cu clericis. Item non debet depositum quemcunque clericum tradere iudicii seculari quia non est affligendus duplicita poena. Collig. Doctores in princ. texti. citati.

Plura in detractionem criminis adulterij cumulatur, g. 1. in princ. l. 1. tit. 6. lib. 4. fori legum, Perez l. 2. verbo, & fiziere adulterio, vers. queritur, tit. 16. lib. 8. Ordin. Menoch. cons. 31. à num. 2. Spin. in speculo testam. gloss. 17. princip. à num. 77. Petri Capell. resolut. crimin. casu 200. Ceuall. commun. contra communes, quest. 7. à n. 8. & 9. Pineda in vita S. Ioannis Baptiste, lib. 3. art. 1. cap. 1. pag. 13. Farin. in præf. crimin. quest. 141. à principi.

Potest.] Ergo non tenetur, vt aduertit Sanich. de matrim. lib. 3. dī. 10. n. 5. Nam verbum, passum, importat facultatem, & liberam voluntatem, vt per Doctores, quos citani in remiss. de dictio. dict. 226. n. 8. alias dict. 268. secundum Lugdunens. impress.

Dispensare.] Episcopus in criminibus adulterio gravioribus an possit dispensare, vide latè Hieron. Fernandez de Ottero Romanar. lu. ubrat. q. 32. per totam, vbi n. 6. ex verbis huius text. (de adulteri. verbo, & aliis criminibus, que sunt minora/tenet non probari adulterium computari inter minora criminia, sed Episcopum dispensare posse in adulterio, quod grauius est, & in aliis criminibus, que licet grauius sunt, minora tamen sunt adulterio. An, quando, & quomodo possit Episcopus dispensare, & quibus in casibus, inuenies apud Tiraq. de poena temperandis, in prefat. n. 25. & 26. Azeued. ad l. 2. n. 39. tit. 1. lib. 2. noua recop. Azor. in ist. moral. p. 2. lib. 2. c. 50. cum seqq. plures referunt ego ipse de offic. & potestate Episc. p. 3. al. leg. 33. cum multis seqq.

Ne duplii debeat, &c.] Notatur ad hoc quod non debet quispiam duplii onere, aut damno grauius, vt per Tiraq. de retratu lib. 1. gloss. 18. n. 9. Perez l. 1. gloss. 3. pag. 178. col. 2. vers. unde succedit, tit. 5. l. 8. Ordin.

In gloff. De adulteriis, 1. ibi, alia est magis comisurata opinio, quod Episcopus vbi cunque potest dispensare ubi non inueniatur prohibiti. Sequuntur Contra in memorab. verb. Episcopus, Pelag. de planita Ecclesie, lib. 1. c. 50. vers. in his, Henric. in sum. lib. 10. de Sacram. Ordinis.

C. 3. cap. 35.

¹ e. 3. num. 2. lit. D. & de matrī. lib. 2. cap. 1. num. 2. in
commento lit. N. Sanch. de matrī. lib. 1. disp. 6. 1. num. 3.
Soat. tom. 4. de p̄sident. p. 2. disp. 25. selt. 1. num. 13. &
de legib. lib. 6. cap. 14. sub n. 2. Cetul. communium contra
communes. q. 2. 27. Ludou. Miranda in manuālī Pralat.
tom. 2. q. 30. artic. 10. corol. 2. Contrā tamen veriorem
attestantur esse sententiam, que docet Episcopos
in lege Canonica posse dispensare, quando eis ex
presē, vel tacite conceditur dispensandi facultas,
Vgolin. de potest. Episcop. c. 57. §. 1. Mar. Alter. de
censur. tom. 2. disp. 8. c. 2. vers. sed conrōuerter, post
Cardin. Decian. D. Anton. Selu. Rebuffi & alios,
sequor ego ipse à part 2. alleg. 33. num. 18. vbi adduxi
pro hac parte aliqua fundamenta, & contrariai re
spōndi.

² In gloss. *Penitentiam*, in addit. ibi, si ex proprio
potest dispensare Episcopu. Notatur ad hōc quōd quā
do irregulatās nascitur ex adulterio publico, vel ex
aliis minorib. peccatis publicis inducentibus infamiam,
qualia sunt ludus, alea, vinolentia, non
nullāque alia, dispensare potest Episcopus, vt per
Henriq. in summ. lib. 14. c. 19. n. 1. lit. M in commento.
Valer. Reginald. in praxi fori fānit. lib. 30. n. 27. vers.
quintu.

S V M M A R I V M.

1. *Vassallus coram domī feudi conueniendus est, etiam si dominus feudi sit Ecclesiastica persona.*
2. *Clericus habens feudum à Principe seculari, conueniendus, & reconveniendus est coram eo, aut eius iudice temporali.*
3. *Ampli. non modū quando de proprietate; sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur.*
4. *Limita si negetur feudum ad dominum pertinere, vel si agatur non de feudo, neque de eius natura, vel si quæstio veritatis inter vassallum, & alium non vassallum.*

C A P. Cæterū. V.

¹ *Vassallus coram domino feudi conueniendus est, etiam si dominus feudi sit Ecclesiastica persona, dummodo ibi auctor possit suam iustitiam consequi, alia loci Ordinarius poterit adiungi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Bald. Imol. Butr. Panorm. Innoc. Host. Anchar. Henric. Felin. Decian. Barbat. Alciat. Aretin. Alexander. de Neu. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian. in ratione, primi libri iuris Pontific. pag. 4. Alagonia in compendio iuris Canonici, pag. 200. remissiū Ximen. in concord. part. 1. & 2. & Casal. in annot. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 7.*

² Probat igitur hic text. quōd clericus habens feudum à Principe seculari, conueniendus, & reconveniendus est coram eo, aut eius iudice temporali, quia ratione feudi Ecclesia, & clerici domino laico subiiciuntur, vt per Abb. hic n. 6. & 22. Bald. num. 1. Felin. n. 1. Decian. à n. 20. Clar. in §. *feudum*, q. 90. vers. sed quid si vassalli, Guid. Papæ decif. 139. n. 1. in fine, Villalob. *comm. opin. verbo*, clericu. n. 27 Boér. decif. 69. n. 8. Scap. in tract. de iure non scripto, lib. 1. c. 6. Scacc. de iudic. caus. ciuil. crimin. lib. 1. c. 11. n. 97. & de appell. lib. 3. c. 2. q. 8. n. 92. Capibl. in tract. de auctoritate Barorum, pag. 1. n. 31. & 32. Hieron. Papin. conf. 151. n. 2. vers. & similiter, Anton. Biag. de consuetud. q. 6. n. 291. Martin. Vran. conf. 9. n. 41 col. 1. Gasp. Thesaur. quæst. forens. lib. 2.

c. 15. sub n. 9. Petr. Azin. præf. quæst. lib. 1. q. 8. plures
referri, & sequitur Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de
fauore clericorum reali, §. 3. num. 4. quibus addit. Carol.
de Grassis de effectibus clerical. effectu 1. n. 718. Mar.
de ordine indic. p. 4. disp. 11. n. 75. Mysing. cent. 1. ob
seru. 22. vers. sic etiam index laicus. Fran. Mar. Del
phin. decif. 46. n. 10. vol. 2. Francisc. Sousbech. de feudi
p. 14. n. 20. Duen. reg. 321. Nicol. Mozz. de conrōutib.
sub tit. de feudi, rubr. de natura feudi, n. 120. V. Ve
sem. de feudi, c. 17. sub n. 4. Cumia in ritibus Sicilie,
c. 2. n. 40. Carau. in ritu Neapol. 235. num. 19. Menoch.
remed. 3. retinen. n. 397. Perez l. 8. tit. 1. lib. 3. Ordin.
pag. 479. Humad. l. 57. gloss. 2. n. 1. tit. 6. part. 1. Azeud.
l. 6. tit. 1. b. 4. nona recor. Guttier. de iuramento. confirm.
p. 3. cap. 11. n. 8. & lib. 3. præf. q. 24. n. 11. cum seqq.
Surd. conf. 193. num. 1. & conf. 396. n. 8. Sebalt. Næn.
ad lib. feudorum, tit. 1. n. 268. pag. 241. Farin. in praxi
crim. q. 8. n. 2. Soat. de defensione Fidei contra Angli
cane setta errores, lib. 4. de immunit. c. 14. n. 12. Emmam.
Roder. quæst. Regularium, tom. 2. q. 62. art. 10. vbi etiam
de causa mota super maioratu, Marta de Iuridict.
p. 4. casu 202. n. 16. Curia Philip. p. 1. §. 5. n. 11. Villalob.
tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 11. n. 4. pag. 188. Camill.
Borrel. ad Bellugam in speculo Principum, rubr. 11 §. vi
dendum, verb. perdura, & de Regis Catholicis præfanta
tia, cap. 71. n. 73. & 74. in summa omnium decisionum
tit. 3. de feudi, n. 1. 59. Fr. Francisc. Coriolan. Capuc
ein. in explicatione, Bula Cœ. Domini, excomm. 16.
vers. multi autem, Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. q. 26.
n. 2. 5. Glorit. resp. 13. n. 29. Ant. de Olibano in comm.
ad visitationem, cap. 9. à num. 8. Bernard. Graue. ad præ
dictam Camera Imper. lib. 1. conclus. 37. confid. 4. Paul.
Laymann. in Theolog. moralē, lib. 4. tract. 9. cap. 1. n. 3.
Duard. in Bullam Cœ. canon. 15. q. 1. n. 69. Squillante
de priuile. cleric. c. 7. n. 104. D. Barbos. in 1. ff. de inde
art. 3. n. 1. 59. cim. seqq. & art. 4. num. 5. 1. resolut quid
domino feudi in causa feudi primatiae est concilia
iurisdictio respectu aliorum indicum, & ideo non
possunt vassalli in illis causis prorogare iurisdictio
nem alterius iudicis sine domini directi consensu,
plures refert Doctores ex antiquioribus Cened. ad
Decretum collect. 37. n. 5. Prælatus enim Ecclesiasticus
in iurisdictione temporali, quam obtinet in feudo
à Principe habito, indicatur tanquam laicus, vt Baro,
seu feudatarius, & vassallus Principis, & ideo à
sententia Prælati habentis iurisdictiōnem temporali
non appellatur ad superiorē Ecclesiasticum,
sed ad Principem secularē, vt per Innoc. Abb. &
Felin. num. 4 in cap. solite, de maior. & obed. Gail. 1. ob
seru. 30. n. 4. cum sequenti, Auster. de potest. Ecclesia in
secularē, n. 1. 4. vers. 19. Mill. in verbo appellatio. Myn
singer. centur. 5. obseru. 5. Con. præf. c. 3. n. 1. Frec. de sub
feudi. lib. 3. differ. 5. 3. Schrad. de feudi p. 10. selt. 5. n. 5. 3.
Franc. Marc. decif. 454. n. 10. & seq. p. 1. Pereg. conf. 1. à
Ponte decif. 2. n. 1. & sub n. 24. Moder. de iurisdict. p. 4.
cas. 198. n. 1. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 17. n. 196. &
c. 1. 8. n. 6. 4. Bellet. d. §. num. 8. ea sanē ratione, quia
istū casū Prælatus non indicat vt clericu, sed vt
Baro, & laicus Cancer. variar. lib. 3. c. 13. num. 34. 5.
Oliban. de iure fisci, cap. 10. n. 3. Carol. de Grassis de
effectibus clericalibus effectu 1. n. 513. Mastril. de magistr.
lib. 2. c. 8. num. 31. quod quidem velim restrixi ad
feudum rectum, & ad calum in quo non possit qua
litas hæc converti ex patenti ipsius inuestiture te
nore.

Amplia non modū quando de proprietate, sed
etiam quando de sola possessione feudi ageretur, In
trigl. in tract. de feudi, cent. 2. art. 94. n. 12. Carol. de
Grassis d. effectu 1. n. 732. vbi plures refert contrariū
tenentes, Mozz. tit. de natura feudi, n. 121. vers.
tamen

ramen illa, Menoch. *conf.* n. 97. Villalob. *tom. 1. com-*
mun. opin. lib. 1. tit. 11. n. 4. pag. 188. Farin. *d. q. 8. n. 22.*
vers. & hoc siue agatur, Bernard. *Græw. d. confid. 4. n. 3.*
Amplia etiā ut sacerdotalis iudex dominus feudi possit
nam sententiam mandare executioni contra vassallos
etiam clericos, ut tenet plures, quos refert, & se-
quitur Bellet. d. §. 1. n. 4. ver. hinc invenit.

4 Limita si negetur feudum ad dominum pertinere, tunc enim vassalus coram illo conuenientē nō potest, nisi prius à non suspecto iudice iurisdictionis fundamētum terminetur, Martin. *Vran. conf. 4. 2. n. 13. lib. 2.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 734.* Menoch. *conf. 2. n. 95.* & *conf. 301. n. 54.* & *conf. 322. n. 16.* Ita etiam si agatur noo de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit iudex Ecclesiasticus ipsius clerici, *Hof-*
frienc. lib. n. 6. Abb. *n. 1.* Felin. *n. 8. Dec. à n. 45.* Socin. *sen. conf. 12. n. 22. vol. 1.* quos refert Bellet. d. §. 3. n. 4.
vers. quod si agatur, propt etiam si quaſtio verteretur inter vassalum, & alium non vassalum, Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 740.*

Limita etiam vbi agitur contra clericum validum ad missionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine, ut per Intrigl. *de ferdī cem. 1. q. 6. n. 255.* Schrad. *in simili trāl. p. 1. q. 1.* Carol. de Graffis *d. effec-*
tu 1. n. 716. & *effectu 2. a. n. 121.* vbi enim tractatur de delicto, siue criminaliter, siue ciuiliter, tunc solus Ecclesiasticus cognoscit, Surd. *conf. 3. 96. n. 32.* Farin. *d. q. 8. n. 22.* Ambroſ. *de immunit. Eccles. c. 20. num. 59.* Squillante *d. c. 7. n. 109.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum ita clare proponere ut ex eo ius agendi colligatur.*
- 2 *Subtilitas nimia reprobatur.*
- 3 *Verbis subtiliter non est dialecticandum.*
- 4 *Actionis nomen non est necesse exprimi in libello, sed sufficit factum narrare, &c.*
- 5 *Clauſule, simpliciter, purè, sine strepitu, &c. quis sit effectus, ostenditur.*

C A P. Dilecti. VI.

- 1 *¶ Ni ure Canonico non est subtiliter inquirendum cuiusmodi actio intentetur, sed satis est inquirere purè factum, & rei veritatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Host. Zabar. Bellam. Joan. Anrd. Imol. Anan. Anch. Panor. Butr. Henr. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Alex. de Neno, Melch. Kling. Joan. Monach. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Penit. pag. 5. Alagona in compendio iuris Ca-
 non. pag. 20. nonissimè Joan. de Valboa in annis aca-
 dem. prelect. Salmani. tom. 2. pag. 72. cum seqq. remissiū
 Ximen. in concord. p. 1. & 2.*
- 2 *Ne ita subtiliter.] Notatur ad hoc quod nimia subtilitas reprobatur, ut per Tiraq. *de penit. temperandis*, c. 12. m. 3. Thom. de Thomas. *reg. 228.* Libel. de prin-
 cipiis viriūque iuris, lit. V. n. 30. Nam verbis subtili-
 ter non est dialecticandum, Card. Mantic. *de coniect.*
vl. volunt. lib. 1. tit. 1. n. 4. Anton. Monach. *Florent.*
*decif. 7. n. 27.**
- 3 *Cuiusmodi actio intenditur, &c.] Notatur ad hoc quod iam non est necessarium exprimi nomen actionis in libello, sed sufficit factum ita aptè narrare, ut iudex sine alia expressione possit colligere, quæ actio competat agenti, ut per Valasc. *de iure emphit.* q. 6.
 n. 9. Morla in *emporio iuris Civilis* p. 1. tit. 2. q. 8. m. 5. Iaf.*

in §. *communum, n. 165. Inſtit. de actione. Soar. à Pace in pra-*
*Etica tom. 3. in initio, n. 7. & n. 3. dicit quod antiquæ
 actionum formula etiam attento iure Cannonico
 sunt sublate. Vnde dicit Palat. *in reper. cap. per vesbras.*
 §. 34. n. 3. quod si competebat directa actio, & fuit
 intentata vallis, non est curandum.*

*Simpliciter & purè.] Quis sit effectus horum ver-
 borum in reſcriptis, simpliciter, purè, sine strepitu, &
 figura iudicij, docent per me citati in remiss. dictionib.
 & clausulis, c. *aus. 103.* Adimunt ordinem iudicium
 Brunor. à Sole in locis com. verbo, clausula n. 48.
 Ludou. Rodulph. *post tract. de absoluſia Principis po-*
teſtate, lib. 1. var. q. 29 n. 1. Marta de claus. p. 1. claus. 160.
 n. 5. Menoch. *conf. 180. n. 7.* adeo ut nec libellus sit ne-
 cessarius, sed solum quædam simplex petitio facti
 narrationem continens. Marant. *de ordin. indic. p. 4. tit.*
 & an index sit competens, n. 8. Marta d. claus. 160. n. 1.
 Cabed. *Lufi. decif. 72. n. 2. p. 1.**

S V M M A R I V M.

- 1 *Excommunicatus vti actor in iudicio etiam agendo cauſam propriam, ſtare non potest, & n. 2.*
- 3 *Excommunicatus in iudicio vti actor ſtare non potest, ſiue agat per ſeipſum, ſine mediante perſona procu-
 ratoris.*
- 4 *Excommunicatus non potest denuntiare, neque ac-
 ſare, neque agere pro iugis ſibi falla.*
- 5 *Excommunicatus neque coram iudice Ecclesiastico,
 ſeculari, vel executor agere potest.*
- 6 *Excommunicans tanquam promotor cauſa publica
 comparere non potest.*
- 7 *Excommunicatus etiam contra alium excommunica-
 tum agere non potest.*
- 8 *Excommunicatus remedii reſtitutoriis agere non
 potest.*
- 9 *Excommunicatus non potest petere mandatum de ma-
 nutenendo.*
- 10 *Excommunicatus agens de concernentibus anima per-
 culum auditur.*
- 11 *Excommunicationis exceptio in iudicio attentatorum
 non obſtrat.*
- 12 *Excommunicatus in casibus, in quibus periculum eſſe
 in mora, agere potest.*
- 13 *Excommunicatus auditur, quando pretendit ſe eſſe
 excommunicatum iniuste, vel dubitatur de ipſo
 excommunicatione.*
- 14 *Excommunicationis minor priuat participatione Sa-
 cramentorum, non autem hominum communione.*
- 15 *Excommunicationis vbi ſit menio, debet in dubio in-
 telligi de maiori.*
- 16 *Poita appellatione apud Grecos venit Homerus, &
 apud Latinos Virgilis.*
- 17 *Apoſtoli appellatione venit Paulus.*
- 18 *Cardinalium appellatione non veniunt Compostellani,
 Rauennates, & ſimiles.*
- 19 *Excommunicatus vti reus neceſſarius potest eſſe in in-
 dicio.*
- 20 *Excommunicatus vti reus voluntarius non potest eſſe
 in iudicio.*
- 21 *Excommunicatus in caſu, in quo potest eſſe in iudicio
 vti reus neceſſarius, non valer in eo defendere
 cauſam propriam, ſed tenetur ad conſtituendum
 procuratorem.*
- 22 *Excommunicatus in iis que reſpiciunt eius preindica-
 cium, non ſolum potest, ſed etiam cogitur in iudicio
 comparere.*

EG 4 CAR

C A P. Intelleximus. VII.

I Excommunicatus uti actor in iudicio, etiam agendo causam propriam state non potest, secus tanquam reus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Bald. Anch. Panorm. Felin. Dec. Alcijat. Aretin. Barbat. Henric. Alex. de Nevo. Melch. Klug. Joan. Monach. Cujac. Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 6. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 201. remissiū Cefal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. fertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 9. & part. 3. repet. in iure Canonico ad 2. Decret. lib. Ant. Burgos.

2 Hanc eandem conel. ex hoc text. defundit Feder. de Senis. cons. 116. in princ. Duen. reg. 268. Palat. in repet. cap. per vestras, §. 2. 7. n. 7. & 8. Rota decif. 7. n. 2. de except. in nouis. Conar. var. lib. 1. c. 18. n. 3. Vinian. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 12. n. 23. pag. 197. Henric. in sum. lib. 1. 3. de excommunicat. c. 7. §. 4. & 5. Surd. de alimento, tit. 8. primit. §. 4. Cardof. in praxi iudicium, & aduocat. verbo, exceptio, n. 1. 3. Ceuall. communum contra commun. q. 67. Lat. & Peregrin. de iure fisci. lib. 3. tit. 1. 1. num. 8. cum multis seqq. Vgolin. de censuris. tab. 2. c. 1. 5. Aula eod. tract. p. 2. cap. 6. disp. 7. in princ. lat. Mar. Alter. eod. tract. tom. 1. de excommunicat. lib. 2. disp. 1. c. 1. Soar. tom. 5. disp. 16. sect. 3. n. 2. Sayt. lib. 2. c. 7. n. 3. Bonacina de censuris. disp. 2. q. 2. punctio 7. n. 5. cum seqq. lat. Ant. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. c. 31. Ordin. Reg. Lulitan. lib. 3. tit. 49. §. 4. vbi patens mens.

3 Primi amplia ut procedat siue agat per se ipsum, siue mediante persona procuratoris. Roffred. in quest. Sabbatin. q. 52. n. 7. Capel. Tholos. decif. 14. Magon. Lucensi decif. 7. 1. n. 3. quos refert, & sequitur Ricciul. d. c. 3. 1. n. 5. vbi n. 7. & 9. limitat vbi versamus in procuratore in rem propriam intentante utiles actiones nomine suo, & in procuratore constituto ab vniuersitate, cuius officiales sunt excommunicati, si nomen excommunicatorum non sit expressum in mandato procura.

4 Secundū amplia ut procedat non solum in causa ciuili, sed etiam in criminali, nam excommunicatus non potest denuntiare, neque accusare, neque agere pro iniuria, & offensa sibi, aut suis illata. Bald. hic n. 9. Anch. n. 7. Abb. n. 2. Butr. n. 6. Boer. cons. 4. n. 6. 1. Clar. in §. fin. q. 14. vers. quaro numquid. Magon. d. decif. 7. 1. ante n. 2. Peregr. d. tit. 11. n. 8. Ricciul. d. c. 3. 1. n. 9. vbi n. 12. dicit posse iudicem ex officio vlcisci iniuriam excommunicato factam.

5 Tertiū amplia siue agat coram iudice Ecclesiastico, siue seculari, gl. verbo, opponit in c. 1. de except. lib. 6. Peregr. d. §. 1. n. 1. 5. Surd. d. tit. 8. primit. 103. num. 4. & etiam coram exequitore, Gemin. sub n. 6. vers. ex gloss. in d. c. 1. Rota in Pacen. pensions 29. Octob. 1609. coram Illustriss. Card. Marquemontio.

6 Quartū amplia ut procedat etiam si compareat tanquam promotor causæ publicæ, Bald. hic sub n. 9. Abb. n. 1. vers. item ut promouens. Butr. n. 6. vers. quandoque, gloss. verbo, alio, in c. 1. de script. lib. 6. vbi Anch. n. 6. Butr. n. 30. Crot. n. 77. & 79.

7 Quintū amplia ut procedat etiam si agat contra alium excommunicatum, Bald. hic num. 11. Dec. n. 8. 5. Peregr. d. tit. 11. n. 13.

8 Sextū amplia ut procedat etiam si agat remedii restitutoriis, Menoch. remed. 1. recuper. n. 150. & n. 322. & seq. Ant. Gabr. communum opinion. tit. de restit. n. 11. spol. n. 55. Surd. d. priu. 33. n. 3. Peregr. d. tit. 11. Rota in

Conchen. Archipresbyteratus 13. Nouemb. 1605. coram Peña Ricciul. d. c. 3. 1. a. n. 18. vbi n. 20. & 21. intelligit nisi forte agatur de causa matrimoniali, vel beneficiiali, vel quando excommunicatio esset procurata per spoliantem ad effectum diutius se in spolio confouendi. Vnde excommunicatum non posse petere, mandatum de manutenendo, tenuerunt Butr. n. 11. in c. 1. de script. lib. 6. & ibi Franch. n. 11. vers. & similiter, ac Gemin. n. 11. vers. item posset, & saepissime censuit Rota, & signanter in d. Conchen. Archipresbyteratus. & in Tuden. beneficij 20. Aprilis 1604. coram Peña, & in Pacen. pensionis 20. Novembris 1609. coram Illustriss. Card. Marquemontio. & in Salmantina prestitioni 31. Iunij 1614. coram R. P. D. Buratto.

Limita primò in conceruentibus animæ periculum, in his enim excommunicatus agens auditur, Hostiens. in c. significauerunt, n. 2. versu dic, infra de exceptione. vbi Abb. n. 22. & Felin. n. 14. Rota decif. 7. eod. tit. de nonis, intellige ex iudicis officio, non vero ex iure sibi competente, gloss. verbo, ex vires, in cap. quoniam multos 11. q. 3. Dec. hic n. 48. faciunt que Sanch. de Marim. lib. 9. disp. 1. 5. n. 24.

Secundū limita quando excommunicatus petit reuocationem attentatorum, nam in tali iudicio, exceptio excommunicationis non obstat. Menoch. remed. 17. recuper. n. 31. Lancel. de atten. p. 3. c. 2. 2. num. 4. & cap. 2. 5. q. 3. n. 10. Magon. Lucensi decif. 7. 1. in princ. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. 2. 39. Rota apud Farinac. decif. 1. 89. num. 6. part. 1. tom. 2. in recentiorib. Intellige quando attentata non ad instantiam excommunicati iure actionis, sed iudicis officio reuocari petitur; ut fuit resolutum in Conchen. Archipresbyteratus 13. Nouemb. 1605. coram Peña, tunc Rota Decano.

Tertiū limita quando versamus in casibus, in quibus periculum esset in mota, tunc enim excommunicatus potest agere, quia non agit omnino voluntariè, Felin. in cap. cum inter. & ibi Bald. num. 16. de except. & in cap. dilectus, colum penit. vers. quarti fallit. de script. Veluti quando res esset tempore peritura, aut eius debitor fugans capere intendat, tunc enim potest agere ut retinetur, Palat. in repet. cap. per vestras, num. 8. Surd. d. priu. 8. 1. num. 11. & 12. Sicut etiam poterit agere ut sibi dentur alimenta si extrema famis necessitate laborauerit, nisi sit morosus in absolutione petenda, Conar. variar. lib. 3. cap. 1. 5. vers. 12. Franc. Marc. decif. 8. 4. num. 2. Surd. de priu. 8. 3. n. 1. 4. & tit. 7. q. 3. 6. num. 7.

Quartū limita vbi excommunicatus impeditur facere sibi missa, nam ad remouendum tale impedimentum potest esse in iudicio, Joan. Andr. hic n. 4. Abb. n. 7. Felin. num. 1. 4. vers. ultima declaratio. Vel quando prætendit se esse excommunicatum iniuste, Gloss. in d. cap. cum inter. & ibi Bald. num. 4. aut quando dubitatur de peccato propter quod fuit excommunicatus, vel dubitatur de ipsa excommunicatione, tunc enim auditur prosequens iudicium in materia iniustæ excommunicationis, vel discussionis peccati, Felin. hic n. 7. vers. tercia declaratio, Bald. in l. lit. C. de liberali causa, Bonac. de censur. disp. 2. q. 2. punctio 7. num. 7. vers. verum.

Excommunicatus.] Maiore scilicet excommunicatione, non autem minore, quia excommunicatione minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione, Abb. hic n. 14. Felin. num. 1. Dec. num. 32. Pont. de spoliis, lib. 3. cap. 2. Surd. d. priu. 8. 3. num. 7. Farin. in praxi crimin. q. 12. num. 32. Bernard. Grauz. ad praticam Camera Imper. lib. 1. consol. 9. confid. num. 7. in dubio enim dispositio loquens de excommunicatione debet intelligi de maiore

15. maiore, c. pen. de sent. excomm. vbi dixi Dec. hic n. 33.
16. & 34. Semper enim vbi nominatur simpliciter ali-
quod vocabulum, quod referri potest ad maius, & co-
minus, in dubio ad maius est referendum, & ideo
appellatione Poëta apud Græcos Homerus, & apud
Latinos Virgilinus venit, sed ius quidem, & ibi gloss.
verb. Virgilinus, Inflit. de iure naturali, Nauar. de Ipolis
cleric. §. 2. n. 1. in fine, Cassan. in catalogo glorie mundi,
p. 10. confid. 45. ver. quin etiam, & appellatione Apostoli
venit Paulus, ut tetigit Læl. Zech. de Romano Pont.
17. heresi 1. in respons. ad decimum, & appellatione Cardi-
nalium non veniunt Cardinales Compostellani, Ra-
uennates, Pifani, & similes, sed tantum Illusterrimi
S.R. E. Card. gloss. verbo mundi, in c. primo, §. 2. q. 2. Abb.
in c. accedente, n. 2. de prescript. Vafex. in chronica Hispania,
c. 2. 1. vers. Compostellanus, Stephan. de Gaëta in
reperi. c. ad limina 30. q. 1. in proem. n. 13. Andr. Gammar.
in Extranaq. Iulij II. de simoniacis Papa elect. n. 70. &
seq. Anastas. Germon. de sacrorum in munib. lib. 3. c. 16. n. 13.
& seq. Anton. Scapp. in responsa de bireto rubro dando
18. S. R. E. Cardinalibus Regul. n. 3. Vnde, ut ad rem re-
deamus, licet appellatione excommunicationis ve-
niat excommunicationis maior, tamen ut omnis dubie-
tas tollatur, excipiens tenet exprimere speciem ex-
communicationis an sit maior, vel minor, & etiam
nomen excommunicatoris, Soat. à Pace in pract.
tom. 1. p. 1. temp. 4. n. 63. & 64. requiritum enim ut de
excommunicatione maiori opponatur, alias oppo-
sitione cessante tenet iudicium, quamvis cum ex-
communicato agiratum, c. 1. de except. lib. 6. Abb. b. c.
n. 13. Felin. n. 9 Dec. n. 76. Peregr. d. tit. 1. n. 7. Pontan.
d. c. 2. & propositio debet fieri iuxta formam traditam
in d. c. 1. que cum sit obscurum difficult, adeo ut vix
debitè proponatur, & specificetur, ideo in Romana
Curia non sic facile proponitur, Rota decif. 8. de sent.
excomm. in nouis, & in Gallia minus piis reiicitur,
Tiraq. de retrah. lig. §. 1. gloss. 9. n. 28. Couar. lib. 1. var.
c. 18. n. 5. Rebuff. in tract. exemption. n. 207. & in declarat.
arboris, n. 5. & de reprob. testium. n. 102. Peregr. d.
tit. 11. sub n. 15. in fine, Azeued. l. 2. n. 8. tit. 8. lib. 4.
nona recop.
19. Conueniri potest.] Tanquam reus necessarius, tunc
enim potest esse in iudicio, ibique proponere omnes
defensiones ad sui favorem facientes, & qua habent
naturam exclusionis. Innocent. Ioan. Andr. Abb. &
omnes in presenti. Vnde potest opponere exceptio-
nem non numeratae pecuniae, & excipere de pretio
sibi non solute, si conueniatur ad tradendam rem
venditam, Bald. n. 8. in fine, & n. 10. in d. c. cum inter,
de except. vbi Abb. n. 25. Dec. n. 64. Item potest exci-
pere de nullitate, licet de illa agere non possit, Rot.
decif. 7. de except. in nouis. Peregr. d. tit. 1. n. 11. & po-
test opponere exceptionem solutionis rei iudicatae,
doli mali, iurisfundi, de non tuto accessu, potest
obiciere fori declinatoriam, & proponere exceptio-
nem feriarum. Prædicta ego semper intelligerem
quando excommunicatus non contemnit absolu, quia
tunc nec auditur se defendens, Marsil. sing.
360. incip. Apud legistas, Rebuff. in tract. except.
n. 568.
20. Sed vti reus voluntarius excommunicatus non
potest esse in iudicio, quia in hac materia compa-
ratur actor, & reus voluntarius, vt habent omnes
in presenti, Marc. Alter. d. lib. 1. disp. 3. c. 2. col. 4. lit. B.
& ideo non potest egere remedio. l. diffamari, C. de
ingen. & manumis. nec potest principaliter proponere
querelam inofficioi testamenti, & alia experiri ve-
luti reus voluntarius. Voluntarium reum appella-
mus eum, qui ad causam non trahitur, sed iudicium
aperit sibi viam ad contradicendum, & opponen-
- dum, Bald. in c. cum inter, n. 1. de except. Soat. in c. sacris,
n. 2. 6. 5. de sentent. excom.
- Declarata tamen quod quando excommunicatus
contemnit absolu, non debet audiiri, etiam si reus
originarius & necessarius, vt per Gemin. in c. 1. n. 10.
vers. & facit de re script. in 6. Felin. in presenti n. 8. in 7.
declarat. Hypol. de Marsil. sing. 360. n. 22. Petr. de Baf.
in direct. elect. p. 2. c. 10. n. 2. Soat. de censur. d. sp. 16. sect. 4.
interrog. 2. post princ. quos refert & sequitur Buratt.
decif. 530. n. 5. & 6.
- Et debet per alium in iudicio respondere.] Ergo ex-
communicatus in casu, in quo potest esse in iudicio
vti reus necessarius, non valet in eo defendere cau-
sam propria, sed tenetur ad constitendum procu-
ratorem. Imol. b. 1. 2. Barbat. num. 8. & 3. 1. Deci.
n. 46. Alciat. n. 13. Soat. à Pace in pract. p. 1. n. 1. temp. 5.
a. n. 5. 4. Aula de censuris, p. 2. c. 6. disp. 6. dub. 2. Vgolin.
eod. tract. lib. 1. c. 6. §. 8. Quicquid contrarium, imo
excommunicatus non esse cogendum simpliciter,
sunt præcisè constitutæ procuratorem, tñ ipsum de-
bere ex debito honestatis comparere per procurato-
rem, minus bene tenetur, gloss. b. c. verbo, conueniens
quam sequuntur Ioan. Andr. n. 5. Bald. n. 2. Bux. num. 8.
& 9. Anch. n. 1. & 3. Felin. n. 4. Abb. n. 3. Sayl. de cen-
suri, lib. 2. cap. 8. n. 20. Soat. tom. 5. d. p. 16. sect. 4. num. 6.
Bonacina eod tract. disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 8. Mar. Alter.
d. ib. 2. disp. 3. c. 2. col. 2. l. 1. C. nisi glossam & sequaces
intelligamus, vbi non repetitur procurator saltem
idoneus, aut quando requireatur de necessitate in-
dustria principalis, & in similibus.
- In iudicio.] Secus in extra iudicibus, vt per Surd. 22
d. pru. 8. n. 13.
- Ne videatur de sua malitia, &c.] Notatur ad hoc 23
quod in his, quæ respiciunt excommunicati præ-
dicium, non solum potest, sed etiam cogitur excom-
municatus in iudicio comparare, ne contingat ipsum
ex sua malitia commodum reportare, Abb. b. n. 5.
Dec. n. 2. 4. Innoc. in cap. exceptionem, sub n. 3. ad finem de
except. faciunt que Menoch. de arbitri. casu 1. 8. 2. n. 6. 9.
bene Anton. Ricci. de iure personarum extra premium
Ecclesia existent. lib. 4. c. 3. 2. n. 8. vers. decimo, vbi in vers.
unde, hinc colligit excommunicatum posse cogi ad
prosequendum iudicium plus, quam reus non ex-
communicatus, vult quod procedatur ad vteriora, &
in vers. deducitur lecund. n. 29. pariter colligit excom-
municatum cogi posse ad solumendum debitum, &
implenda promissa in contractu, per textum c. si veres
infr. de sent. excom. & n. 30. cum Franc. Marc. decif. 8. 6. 8.
n. 4. p. 2. resoluti contra excommunicatum posse fieri
exequutionem, & n. 14. tenet excommunicatum con-
tinentem cogi iurare de calunnia, licet non possit iurare
in defectum probationis, & n. 11. asserit excom-
municatum cogi respondere sub iuramento positio-
nibus, quia per talia iuramenta non aquiritur ius,
sed præstatur ad coniunctionem malitiam.

S V M M A R I V M.

1. Clericus de omni criminis debet coram Ecclesiastico
iudice conueniri, nec valet contraria consuetudo.
2. Canones, & leges adiuvantur inter se.
3. Ius Canonum in omnibus causis Ecclesiastico, &
illis annexis, in quibus veritatis periculum anima,
vel agitur de conscientia, & pia causa, semper
est obseruandum.
4. Consuetudo non valet quod clerici in criminalibus
apud secularem conueniantur.

C A P. Clerici. VIII.

Luc. III.

Lericus de omni criminē debet conueniri cō-
ram iudice Ecclesiastico, & contraria confue-
ndo non praeiudicat Canonibus, quia Imperator
dicit quod leges non designantur factos Canones
imitari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarell
Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Anania, Butr. Imol.
Bald. Panorin. Anchār. Hoffiens. Felin. Dec. Barbat.
Aretin. Alexand. de Neno. Melch. Kling. Ioan. Mo-
nach. Cujac. Viñian. in rationali secundi libri iuris Pon-
tificij, pag. 6. Alagona in compendio iuris Canonici
pag 201. nouissime Ioan. de Valboa in annis academ.
prelect. Salmant. tom. 2. pag. 78. cum seqg. remissiū
Ximen. in concord. p. 1 & 2. refertur ab Anton. August.
collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 8. & ab Iuon. p. 6. c. 427.
& p. 16. c. 150.

Quid leges non dediguntur sacros Canones imitari.]
Notatur ad hoc quod Canones & leges adiuuantur
inter se, Rebus, in tract. nomin. q. 5. n. 14. & iurisdictione
Ecclesiastica, & secularis debent se ad inuicem iuua-
re, Cou. præf. c. 10. n. 1. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. sit.
de fauore clericorum reali, §. 5. n. 47. Quando in deci-
sionibus causarum attendendum sit ius Canonicum,
vel Civile querunt Ordinatis in presenti, & resoluunt
in omnibus causis Ecclesiasticis, & vt vocant, spiri-
tualibus, & illis annexis, veluti iurispatronatus, ma-
trimonialibus, vñtrarum, præscriptionum, iuramen-
torum, & similibus, in quibus vertitur periculum
animæ, vel agitur de conscientia, & pia causa, semper
ius Canonicum esse obseruandum, vt per Felim in
cap. Ecclesia S. Mariae, n. 9, sup. de constit. Tiraq. de pri-
uilegiis pia cause, præiulic. 16. 3. Surd. deci. §. 8. n. 9. & de
alimentis, tit. 7. q. 29. n. 1. cum seqq. Menoch. consil. 18.
n. 11. Azened. ad tit. t. num. 17. & 18. lib. 2. noue recopil.
Camil. Borell. in summa omnium deci. tit. 1. 3. de legibus,
n. 8. 2. Perez in præm. Ordinam. q. 3. Ordin. Regi. Lu-
fitan. lib. 3. tit. 6. 4. in princip. & dicam latius ad cap. 1.
de noui operis munciat.

de nos operis nunciat.
Canonibus ex aliqua consuetudine, &c.] Notatur ad
hoc quod non valet confutatio quod clerici in cri-
minalibus apud saecularem iudicem contentantur, ve-
per Couat. prætic. c. 3. n. 5. Clar. in prætic. lib. 5. §. 8. t.
q. 3. 6. n. 3. D. Barbos. in Titia. n. 32. ff. *solutio matrim. in*
l. si quis posteaquam. n. 212. cum seqq. ff. de indic. Azor.
instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12. apud quos notabis ratio-
nen huius conclusionis, & respondere poteris ob-
iectionibus contra eam adduci solitus.

S V M M A R I V M

- 2 Index debet prouidere ut litigantes seruent solemnitatem iuris.
 - 2 Procuratorem sine mandato comparentem iudex ex officio repellere potest.
 - 3 Capitulum sine consensu Prelatis ad agendum, & defundendum admitti non debet.
 - 4 Ecclesia regularis possunt esse Cathedrales.

C A P. Causam, quæ. IX.

Alexand. III.

Iudex ex officio prouidere debet ut litigantes seruent debitas in iudicis solemnitates. Colligunt ex

Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam.
Ioan. Andr. Imol. Anan. Hofst. Butr. Bald. Anchur. Pa-
normitan. Felin. Decian. Aretin. Barbat. Ioan. Monach.
Alexand. de Neu. & Melch. Kling. Cnajc. Vinian. in
rationali secundi libri iuris Pontific. pag. 7. Alagona in
compendio iuris Canonici, pag. 201. nouissime Ioan. de
Valbona in annis academ. praelect. Salmantin. tom. 2.
pag. 81. cum segg. remissione Ximen. in concord. part. 1.
& 2. referunt ab Anton. August. collect. Decretal.
lib. 2. tit. 1. cap. 2.

*Episcopi sui.] Collige ex text. Regulares Ecclesiæ itidem esse Cathedrales, neque enim et sunt qualitates incompatibilis, ut post Card. bene docent Barbat. in *clement. 2. n. 32. de elect.*, quo casu Episcopus ibi est loco Abbaris, ut probat text. in *c. nullus de elect.* lib. 6. & ponitur exemplum in hoc text. quem præceteris explicat clarius Bonifac. VIII. (ut adiurit etiam Cuiac. *ibid.*) in *Extranag.* debent superioribus suis. §. *dudum. de officio Ordinarij, inter communes*, multas quoque alias Ecclesiæ præter Dulmen. de qua in præsenti, qua similiter sunt Cathedrales & Regulares in Anglia existentes refert Hoffiens. in *princ.* & *dinas in Sicilia, Panormitanæ scilicet, & montis Regalis*, commemorat etiam hic Abb. sub *n. 8. vers. 6.* & dic *quod in Sicilia*, vbi notat in his Ecclesiæ Episcopum esse loco Abbatis, nec ideo alium superiorum Regularium extare, qui sit caput Conventus, sed constituit unum corpus ex ipso Conventu & Episcopo. Competit igitur Episcopo omnimoda iurisdictio in Canonicos suæ Cathedralis Abbatiali & Episcopali simul unitis potentiis, ut loquitur Abb. *in præsenti n. 10.* licet in his, quæ ad regulam pertinent, vicaria utram potestate Monachi aliquius, tanquam melius verat in his, quæ regulam huiusmodi spectant, quæ fuit mens Ioan. Andr. & Gemini. *in d. c. nullus*, hincquædam visitat adhuc vnum Regularem ad minus, ut *in d. Extranag.* debent, nec tenetur explicare an quod facit faciat magis ut Episcopus, quam ut Abbas, sic docet Panorm. *hic sub cod. n. 10. vers. & etiam puro.**

Vnde prouenit quod in hac controversia non admittatur distinctio ac procedatur in figura iudicij, vel seculi, si enim idem est Episcopus & Abbas, & ea virtutes sunt unitae, procul dubio talis distinctio est frustratoria, tenendumque est Episcopum quoniam modo procedere posse, ut bene firmatum fuit in Rot. decisi. 6.9. n. 6 p. 1 in recent. etiam priuatiè quoad alias Regulares, Rot. decisi. 1.2.1. n. 4 ead. p. 1. etiam si mensa sunt separata, vt in d. decisi. 6.9. n. 4.

Qui quidem statis Ecclesie Regularis Cathedra-
lis hanc præcipuam habet prærogatiuam, vt si qui
clericis sæculares in ea sint recepti, vel recipiuntur
pro celebratione Diuinorum, teneantur ij celebrare
officium Regulare, nec sint admittendi ad sæculare
pro euitando scandalo, vt optimè docuit Vitalin. in
Clem. unic. sub n. 53. ver. eodem modo, de celebrat. Missar.
quem probavit Rot. decisi. 79. n. 3. d. p. 1. recent. nec contrarium posset per Episcopum statui, vt ibid num. 5. &
dec. 8. 4. per totam, eadem p. 1.

Providence, &c.] Notatur ad hoc quod index ex officio potest repellere procuratorem sine mandato comparantem, *glossa, verbo, absentia, in fine, c. 1. de eleb. lib. 6. Duen. reg. 264. vers. 6 circa, Tiraq. in l. s. vii quam, c. de renocatis donationib. verbo, reteritur, num. 345.*

*Cum autoritate, & assensu Episcopi.] Notatur ad hoc quod Capitulum sine consensu Praelati ad agendum, vel defendendum admitti non debet, Tiraquide in*ire mariri*, gloss. 8. n. 70. Perez l. 1. o. gloss. 3. pag. 889. column. 1. in *fin. tit. fin. lib. 4. Ordin. Azeued. 1. 5. per text. ibi, num. 1. cum legg. 2. lib. 2. lib. 4. nona recop.* Et an Praelatus*

Prælatus sine consensu Capituli possit procuratorem
constituere, dixi ad cap. edoceri 22. de rescripto.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus depositus incorrigibilis excommunicandus est, & successu anathematis andus, & si sic non resipuerit, per iudicem secularis comprimendus est.
- 2 Verbum, Ordo, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonsuram.
- 3 Clericus depositus pro furto.
- 4 Homicida deponitur.
- 5 Captus in peririo deponitur.
- 6 Crimina, qua inducunt depositionem, referuntur.
- 7 Incorrigibilis quia dicatur ostenditur.
- 8 Ecclesiis quando dicatur non habere ultra quid faciat, ostenditur.
- 9 Incorrigibilis clericus, etiam nulla precedente degradatione propter incorrigibilitatem, potest puniri à iudice seculari.
- 10 Contemnere nihil aliud est quam asternari, & non curare.
- 11 Doctores referuntur de degradatione agentes.
- 12 Clericus flagranti delicto repertus potest capi, & incarcerari à iudice seculari absque metu excommunicationis.

C A P. Cùm ab homine. X.

Cælest. III.

Clericus deprehensus, & coniunctus de facto homicidio, perimrio, vel aliquo crimine, est deponendus à iudice Ecclesiastico, & si depositus fuerit incorrigibilis, debet excommunicari, & si contemnit, est comprimendus per potestatem secularium exilio, vel alia pena. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. But. Bald. Felin. Decian. Hoft. Alcian. Aretin. Barbat. Henric. Alex. de Neu. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cujac. Viuian, in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 8. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 202. & p. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decretal. librum, Hyppol. Riminald. nouissimè Ioan. de Valboa in annis academ. præcl. Salmant. tom. 2. pag. 85. cum seqq. remissiù Calaf. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 1. tit. 1. c. 3.

2. In quocunque Ordine constitutus.] Etiam in prima tonsura, Duen. reg. 99. vers. amplia 2. Xuat. in quest. maioratus, num 34. Couar. præcl. cap. 32. n. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem, c. in integr. resu. verbo, leſis, n. 104. Viuian. tom. 1. communum opinion. lib. 1. n. 2. num. 149. pag. 162. Nicol. Gare. de benef. part. 7. c. 1. n. 6.

3. In furto.] Notatur ad hoc quod pro furto clericus deponitur, l. 61. tit. 6. p. 1. Maiol. de irreg. lib. 5. c. 28. n. 1. Bernard. & Salzed. in præcl. c. 93. in nouiss. impress. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 16. §. 1. num. 8.

4. Vel homicidio.] Notatur ad hoc quod clericus homicida deponendus est, Socin. reg. 79. vers. quarto fallit. Gregor. l. 61. verbo, homicidio, tit. 6. p. 1. Bernard. & Salzed. in præcl. c. 97. n. 1. in nouiss. impress. Farin. in præcl. crimin. p. 5. q. 119. n. 46.

5. Vel peririo.] Notatur ad hoc quod captus in peririo deponitur, d. l. 6. Clar. in §. peririorum n. 4. Ber-

nard. & Salzed. in præcl. cap. 95. num. 1. in nouiss. impress. Fichard. & Soar. tom. 1. communum opinion. lib. 1. tit. 2. num. 151. & seq. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 12. col. 1094. Sayr. in clavi Regia, lib. 5. c. 9. n. 7. & 9.

Seu alio crimine, &c.] Veluti adulterio, concubinatu perseverante post monitionem, simonia notoria, stupro, incestu, delicto, quo quis permitit sua culpa tum Parochianum decedere sine Baptismo, & præterea alii crimibus maximis, & atrocibus, que inferunt irregularitatem, Emman. Sæ verb. depositione 2. Petri. Gregor. in partit. iuris Cagno. lib. 4. tit. 5. c. 4. n. 4. Henric. in sum. lib. 13. c. 55. §. 5. Bonacina de censuris, disp. 4. puncto unio. c. 6. Moneta de distribut. quid. 9. 17. n. 6. quos refero ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 110. n. 10.

Incorrigibilis fuerit.] Incorrigibilis dicitur, qui revertitur ad priora delicta, & maiora, ac in eis perseverat post tertiam monitionem, vel differt immunitam pœnitentiam facere, aut fugam capit, & occultat se ea non peracta, Bernard. in præcl. c. 41. n. 1. & 2. in nouiss. impr. Aloys. Ricc. in decision. Curia Archiep. Neapol. decr. 87. p. 1. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 26. Ad effectum vero vt per potestatem secularium clericus indicetur, & comprimatur, vt hic text. habet, incorrigibilis dicitur, quando scilicet in graui crimine deprehensus depositus fuit, deinde propter cōsumaciam excommunicatus, postea anathematisatus, & adhuc si in concumacia perseverauerit, & seruata hac forma in præsenti text. præfinita, meminéque sublequita expresa per iudicem Ecclesiasticum Curia sacerulari traditione, poterit talis incorrigibilis comprimi per secularis potestatis, vt tenerunt Cou. præcl. c. 3. n. 2. vers. secundo est notandum, Clar. §. fin. q. 36 vers. sed queritur, Humad. l. 65. mogloß. 8. n. 7. vers. tertio fallit. tit. 5. p. 1. Fichard. & Bonac. tom. 1. communum opinion. lib. 1. tit. 11. n. 58. pag. 193. Cened. ad Decret. coll. 37. n. 12. Salzed. & Bernard. c. 142. addit. 1. in nouiss. Menoch. de arbitri. causa 413. num. vlt. qui recte adiuret in hoc text. fidem dari degradationem, Aldrete d. lib. 2. c. 25. an. 12. & alij per me citati d. alleg. 1. 10. n. 14. cum seqq. & præcipue num. 16. bene Bellet. disquisit. cleric. p. 1. iii. de favore clericorum personali, §. 6. late Carol. de Graffis de effectibus clericis. effectu 1. n. 7. 98. cum multis seqq. Sigism. Scacc. de indic. lib. 2. c. 1. n. 2. & n. 6. 2.

Cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat.] Intellige quando adeo protervi sunt clerici, vt Ecclesia eos anathemate, aut distinctione personarum deprimere non possit, tunc enim cum ultra quid faciat nihil possit, Regum, & Principum imperio opus est, vt potentes potenter arma patientur, ita Franc. Molinde brachio seculari, c. 18. n. 71. vbi a. 7c. reprobat Oldradi, & Feder. interpretationem illam ad hunc text. vt scilicet Ecclesiastici præter suas excommunicaciones pœnas in executionibus nihil amplius possint, nisi eos intelligamus cum familia Episcopi armata non sufficiat.

Per secularis comprimendus est.] Notatur ad hoc quod clericus incorrigibilis, etiam nulla præcedente degradatione propter incorrigibilitatem potest puniri à iudice seculari, vt per Carol. de Graffis de effectibus clericis. effectu 1. num. 797. Contra Soar. in censur. disp. 2. 2. secl. 1. num. 9. Sayr. eod. tract. lib. 3. cap. 19. num. 5. & g. de Conink. de sacram. & censur. disp. 1. 4. dub. 1. 5. num. 19. Ambrofin. de immunit. cap. 17. num. 18. existimantes non improbabiliter clericum incorrigibilem minime amittere privilegium fort. absque alia declaratione, & degradatione. Non tamen ad eius requisitionem etiam pro enormissimo crimine clericus

clericus est degradandus. Clär. §. fin. q. 36. D. Barbos. in l. si poftagnam, ff. 100. tit. n. 246. cum seqq. sed ex officio index Ecclesiasticus degradare debet. Curiaque seculari tradere si enormitas criminis id exigat, ut per secularem puniri valeat, Gam. de Sacramentis praefatius ultimo supplicio damnatis q. 5. n. 28. Nam in cap. non dicatis 12. q. 1. n. 92. ad finem, quando scilicet sumus in criminibus degradationem meritis, & sic extra terminos incorrigibilitatis, de qua in hoc text. tunc enim necessarium est ut clericus puniri valeat per secularem, quod deponatur, actualiterque degradetur, ac traditio seculari Curiae subsequatur, ita ego ipse d. alleg. 110. n. 17.

10. Contemperit,] Contemnere nihil aliud est quam al- pernari, & non curare, vt per Mascard. de probat. concl. 433. n. 5. & n. 4. tenet quod contemnere p. ob- tur qui monitus pertinaciter se ingerit.

11. Cetera de degradatione, & quoniamplex sit, vide apud Perez l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin. & in rubr. tit. 9. cod. lib. 8. Fiehard. & Bonacol. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. n. 14. 1. cum seqq. Eymeric. in director. Inquisit. p. 3. q. 46. vbi Penia commento 46. & 49. Henr. in summ. lib. 1. c. 55. Zerol. in praxi Episcop. verbo, degradatione, Mar. Alter. de censu, tom. 2. disq. 2. c. 1. vers. degradatio, Farin. in praxi crimin. q. 8. n. 72. Carol. de Graffis de ef- fectib. clericis effectu l. 1. a. n. 14. Moneta de distribut. quo- tid. q. 17. a. n. 1. Bellet. disq. 1. clericis. p. 1. tit. 1. de favore clericorum personali, §. 10. a. n. 3. plures per Cened. ad De- creta. collect. 6. §. n. 3. Illud tamen adnotare oportet quod Episcopus non potest venire ad actuali degradationem clerici, neque eum tradere Curiae seculari, nisi in casibus a iure Canonico expressis, videlicet, pro crimen hæresis, cap. abolendam, §. præsentis, de heret. c. 1. c. super, cod. tit. 6. Pro falsificatione litera- rum Apost. cap. ad falsaviorum, de criminis falsi. Pro crimen insidiarum contra Episcopum, cap. si quis Sa- cerdotium 11. q. 1. Pro incorrigibilitate, cap. cum non ab homine, de iudic. Pro crimen afflannii, cap. 1. de ho- micide in 6. Et ex novo iure pro crimen nefando ex constitutione sanctæ memor. Pij V. Et pro celebra- tione Missarum ab illis, qui non sunt Presbyteri, ex constitut. felicis mem. Clementis V III. Ita Rot. in Lucana iurisfronatus 8. Iunij 1607. coram R. D. meo Coccino Decano, impressa per Viniam. post proxim iurispatron. deci. 107. in fine. Et pro delicto fabrica- tionis, vel tonis, aut adulterationis falsa monete, ex constitut. S. D. N. D. Vrbani V III. incip. In suprema sub dat. Ibid. Nouembris 1627.

12. In gloss. Deprehensus, 1. ibi, Sed etiam per laicos po- test comprehendere clericus in ipso facinore. Notatur ad hoc quod clericus in flagranti delicto repertus po- test capi, & incarcerationi a iudice seculari ut ad finum iudicem ducatur, absque metu excommunicationis. Anandan. de exequenda. mand. p. 1. c. 22. n. 1. vers. item, Anton. Gom. var. tom. 3. c. 4. n. 3. Bernard. & Salzed. in pract. c. 135. in nouiss. impress. Azeuned. l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. n. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. noua recop. Perez l. 17 & 12. gloss. 1. pag. 4. 40. col. 1. tit. 14. lib. 2. & 1. 4. gloss. 1. col. 2. in fine, tit. 8. lib. 8. Ordin. Parlad. p. 3. differ. 9. §. 3. a. prine. Oliban. de iure fisci, c. 14. n. 1. 4. Farinac. in praxi crimi, p. 1. q. 21. n. 141. cum multis seqq. Modern. de iuri/dict. p. 4. casu 42. Camil. Bovrel. de Regis Casibol. præstantia, c. 71. n. 18. 5. & 186. & in summa omnium decisi. tit. 3. de foro comp. n. 12. 6. In flagranti enim quis deprehendi dicitur quando nec fugere nec inficiari potuerit, Menoch. conf. 8. 2. n. 17. 9. Anton. Monach. Lucensi de- cis. 38. n. 2. Vide quæ eleganter tradit parente meus in com. ad Ordin. Regiam Lmfit. lib. 2. tit. 1. §. vii.

S V M M A R I V M.

1. Scienter succedens in vitium potest conueniri per re- scriptum imperatum contra violentum, &c n. 2.
2. Declaratur text. in præsentis, &c n. seqq.
7. Decretalis epistola vim constitutionis habet.

C A P. Quia. V. X I. Cælest. III.

Succedens scienter in vitium potest conueniri per re- scriptum imperatum contra violentum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabat. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Bald. Panorm. But. Barbat. Felin. Dec. Alciat. Aretin. Alexand. de Nevo. Melch. Kling. Cujac. Vinius. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 8. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 202. nouissimè Ioan. de Valboa in annuis academ. prelect. Salmat. pag. 103. cum seqq. remissiù Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 1. c. 4.

Præceptor quidam primarius Conimbricensis tex- tum hunc intellexit in rescriptis realibus, qui in successorem transfert, non vero in personalibus, sed plenius vide de illius intellectu Morlam in emporio iuris Civilis, p. 1. tit. 2. q. 2. 1. n. 5. Anton. Fuertes Ca- non. leit. lib. 3. c. 4. Quatenus vero probat interdictum, Vnde vi, competere non solum contra spoliandum, verum etiam contra successorem adulerari videtur text. in cap. c. 1. cum ad sedem, cum similibus. inf. de restit. spoliat. nisi text. in præsenti intelligamus quotiescumque nullum est medium contra spoliandum, vel eius hæredem, tunc enim successor in beneficio potest interdicto. Vnde vi, conueniri, c. 1. cum à te 7. iuncta glo- vii. de vi, & vi armata, ibi, nisi forte cum fueras non soluendo, ita Ximen. Tolet. in concordantiis super hunc text. p. 1. Anton. Fuertes d. lib. 3. c. 5.

Sed adhuc difficulter remanet hic text. variisque patitur intellectus dum admittit rescriptum contra prædecessorem obtentum ratione spoliij comprehen- dere etiam successorem in beneficio, quasi non di- uersa persona sit, contra text. in cap. P. & G. de officio deleg. de quo opponit gloss. hic verbo, sed contra, vbi in fine responderet successorem in hoc text. non conueniri virtute primi rescripti, sed potius ex novo mandato Papæ, vt videtur probari in hoc text. ponderando ver- bum, præcipimus, sequitur in præsenti Dec. n. 4. & ad- inuitatur hic intellectus, quia ex originali relato tom. 3. Consil. inter alia Alex. 4. 1. 1. sit. de spoliis rescripti. t. 9. vbi pro verbo, præcipimus, de quo in hoc text. inue- niuntur illa verba, volumus, & præcipimus, quod qui- dem verbum, volumus, ius nonum denotat, docet gloss. fin. in Clem. 1. de rerum permis. Sed iste intellectus de- fendi nequit, quia verius est in illo text. R. fuisse conuentum virtute primi rescripti contra G. & prob- batur in verbo, præcipimus, vbi Romanus Pontif. re- fert se ad primum rescriptum, arg. c. literis 39. de res- cript. & quia Epistola Decretales sunt declaratoriae iuris communis, & non continent noua præcepta, ex text. in c. in causis 19. de re iudic. & in c. ex multa, de voto, gl. fin. in cap. consultationi, de tempor. ordinat. & ita cum mysterio fuit ab hac Decretali sublatum verbum, volumus, de quo in originali, ne prima facie videbatur inducere nonum præceptum; & istum intellectum affigunt gloss. hic, verbo verum est, est communis, teste Dec. hic n. 4. Rip. in cap. sep. de restit. spoliat. Corral. in l. naturalizer, §. nihil communis, num. 50. ff. de- quir.

acquir. posseſſ. Gom. in reg. de triennali q. 1. in fine , & facit hic text. ibi, mediante ratione.

- 4 Quare alij respondent ideo successorem conueniri in hoc text. ex reſcripto imperato contra prædecessorem, quia successor in beneficio ſucceſſit in vi- tioſa poſſeffione ſcienter, & ratione violentiae bene- ficiū maniſt affectum, & tranſiuit cum illo vitio in ſucceſſorem, & hac ratione ſucceſſor cenſetur eadem perſona cum antecellore, ex text. in L. v. i. C. de ac- quir. poſſeff. & in ſ. furia, I. ſit. de uſacop. gl. in c. ſcire 2. q. 1. quam commendat Felin. in c. prudentia 3. §. 7. de officio deleg. Et pro hoc intellectu pondero originali huins text. vbi pro verbo, in grefſus, de quo hic ponitur verbum intransiſ, quod ſonat vitium & malam fidem, vt in c. ian. diuini, in fine de prab. & in c. auaritia , de eleſt. 1. 6. Sed hic intellectus commincitur, quia nulli- bi cauſum reperitur a lege, vt ille, qui in vitium alte- riū ſucceſſit, cencetur eadem perſona, & fine lege haec factio induci nequit l. ſi forē, vbi Bart. ff. de caſtreſ ſ pecu. Menoch. de prab. 1. prab. 9. n. 19. Deinde confun- ditur ex c. ſap. de reſt. ſſ. dum contratalem ſcientē & vi- tioſum ſucceſſorem nouum remediu ſcōcēt abro- gato iuriſ rigore, vt patet ibi, ſanciū, &c. & tamen fi- ipſe ſucceſſor vna perſona cū prædeceſſore eſſet, abſ- que dubio competeret remedium poſſefforium, quē admodum contra hæredem, vt in l. 1. §. v. ff. de vi & vi arm. Menoch. 1. ſucup. n. 17. Conuincitur deniq; ex d. ſ. furia, qui loquitur in poſſeffōe bona fide, & tamen res vitio affecta tranſit cū illo vitio in ſucceſſore, & ideo cū myſterio in hoc text. pro verbo, in- truſus, de quo in originali, ſuit poſſitū verbū, & inqref- ſus, ad denotandum quid etiam ſuceedat quia bona fide in re affecta vitio, procedit hic text. Nē obſtar d. l. vitia, quia dū probat vitium, violen- tia tranſire in quēcunq; ſucceſſore, procedit ſolum quod impediā longi temporis preſcriptionem, vt in d. ſ. ſartuſ, & in aub mala fidei, C. de preſcript. longi tempo- ri, doceſt Rip. in d. c. ſap. n. 49. Corral. in d. ſ. nihil commuſe n. 114. Menoch. remeſ. & ſucup. n. 62.

5 Verus igitur intellectus duplex affiſſari potest. Pri- mūs eſt in eo reſcripto comprehendit etiam ſucceſſorē in beneficio, quia ſuit reale direcūm principaliter in rem, vel cauſam, de qua agebatur, non contra cer- tam perſonam, led tantū ad ſpolium illud reponen- dum, & ex eo fit vt quēcunq; ſucceſſorē comprehendat. Nec obſtar quid text. in principio facit men- tionem de perſona ſpoliatoris, & ſic videtur dirigi in perſonas, & eſſe perſonale; quia reſpondetur non ex eo dici perſonale reſcriptum, quid certa perſona men- tio facit ſit, niſi ſiat in conſeſſione ipſius, & cum con- ceditur ſimpliciter ad reſtituſionem, licet perſo- nam deſignet, reale cenſeri debet.

6 Secundūs tētenet reſcriptum de quo in hoc text. ex- tendsi ad ſucceſſorem, ſecundūm viu comprehenſi- nam, pro cuius rei declaratio preſuppono, quid in reſcriptis ad lites conſideratur duplex viſ, com- prehensio ſc̄ilicet, & extenſio, & dicunt viſ com- prehensio, quando reſcriptum extenditū ad illa, quæ comprehenduntur ſub ipſius verbis, vt comprehenduntur perſona non expreſſa in reſcripto ſub clauſula illa, & quidam alij, vt in c. ſedē de reſcript. & in c. 2. ſecundūm l. lib. 6. viſ autem extenſio dicunt quando agiut de extendo reſcriptum de re ad rem, vel de perſona ad perſonam non comprehendentur ſub verbis reſcripti, vt in terminis c. Roduſibus, & c. ſin. d. reſcript. & d. c. P. & G. de officio deleg. Quibus preſuppoſitiſ reſoluſ reſcripta ad lites, quantum ad viu comprehenſiu- m non eſſe ſtricti iuriſ, ſed latē poſte interpre- tari, vt extendantur ad ea, quæ comprehenduntur ſub verbis reſcripti proprieſ, ſeu latē ſumpto vocabu- lo, ſed quantum ad viu extenſio eſſe ſtricti iuriſ, &

Tom. I.

ſtrictē interpretanda, vt in c. edoceri, de reſcripto & in c. diletti, de foro compet. doceſt Innoc. in c. Epilcopus, de re- bus Eccleſ. non alien. ſequuntur Abb. n. 1. Barbat. n. 4. & communis ibi, idem Abb. hic in fin. Felin. in rubr. de reſcripto n. 1. Beroi. in d. c. Epilcopus, n. 10. qui dicit magis communem licet Barbat. in d. rubr. de reſcripto n. 4. dicit communiter reprobari Innocentium. Vnde cū ille, qui ſuceedit in beneficio, quā ſuceedat in vi- tium, & in d. c. ſap. gl. 2. in c. denque 7. 9. quam di- cit ſingulare. Felin. in c. prudentiam, §. ſexto, n. 16. de officio deleg. meritō extenditū reſcriptum ex vi illa comprehenſio ad ſucceſſorem in viu.

In gl. ſicut vni. ibi, & decretal. epiftola vim conſi- ſtutionis habet, vbi Cou. var. l. 4. c. 16. n. 6. verſ. item De- cret. epift. Roch. in prefat. ad c. vlt. n. 8. ſup. de conſuet.

S V M M A R I V M .

- 1 Papa ſolus cognoſit de dubiis priuilegiorum Sediſ Apost. & non inferior.
- 2 Priuilegium pro declaratioſe reſurrendum eſt ad con- cedentem, intellige pro reſcripto n. 3.
- 3 Conſ. Trid. qui interpretatio ſit prohibita ostenditur.
- 4 Papa potest eſſe iſdex in ſua cauſa.
- 5 Princeps non recognoſens Superiore, eſt competens iſdex in cauſa inter ſe iſpum, & ſubditos.

C A P. Cūm veniſſent. X II. Innoc. III.

Papa ſolus per ſe, & nō per alios cognoſit de cau- ſa ſeu de dubiis priuilegiorum Sediſ Apost. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. And. Innoc. Anan. Butr. Imol. Bald. Panor. Anch. Host. Felin. Dec. Barb. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kling. Crīac. Viu. in ratione ſecundi libri iur. Pontif. pag. 9. Alagona in compend. iuriſ Canon. pag. 202. remiſſiōe Caſal. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. & 4. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Collige ex text. pro declaratioſe priuilegiij Sediſ Apost. reſurrendum eſt ad Papam, qui illud conces- ſit, & pati ratione ad Regem, ſine Princepem con- cedentem, Ruin. conf. 38. n. 8. vol. 1. Greg. l. 2. verſe quando acaſſe recere . m. 1. p. 2. & l. 2. gl. 1. n. 18. p. 4. l. 6. tit. 1. l. 4. noua recop. Cot. in memor. verbo priuilegium, pag. 706. Ioan. Garc. de nobilit. gl. 1. ſ. 1. n. 1. & 2. Guttier. prefat. l. 3. q. 8. n. 2. Garc. Girond. in tr. de priu. ſeu exempt. ex- plie. n. 8. 3. Gail. lib. 1. obſeru. 1. n. 7. latē Erafia. à Cochier. de iuriſ. Ordin. in exemptos. lib. 2. q. 13. Surd. conf. 558. n. 6. Card. Mant. de tacitū, & ambig. conſ. 2. tit. 1. n. 55. & ſeq. Eius enim eſt interpretari actum, cuius eſt conderē ſeu adū facere Dec. conf. 36. n. 8. cū ſeqq. vol. 5. Gut. prefat. l. 3. q. 8. n. 3. Alder. Maſcard. de gener. ſtar. in- terpr. conſ. 1. n. 146. Menoch. conf. 3. n. 2. 2. & conf. 6. 4. n. 3. Surd. conf. 3. n. 1. 8. Io Garc. de nobilit. gl. 1. ſ. 1. n. 2.

In gl. Iudicariſi, ibi, dicas quid hoc habet locum cū ver- ba obſcūra ſunt, & ambigua, &c. Adiuerendum maximē eſt pro declaratioſe priuilegiij Sediſ Apost. vel ſacro- rū Canonum ad ſolum Roman. Pont. eſte reſurrendū, quando ſeileat declaratio debet fieri iudicialis, & generalis, propter verba adeo obſcūra & ambigua, vt certus intellectus dari non poſſet, quia hoc cauſu de intentione Pontificis, ſive Princepis nemo aliud adiri poſte ſine cognoſete, quā Princeps, Oldr. conf. 2. 10. Coch. d. q. 13. n. 1. & de hac interpretatione intellige- da ſunt verba, quæ apponunt Pōſſices in ſuis conſtit. Pontificalibus, quando dicunt quid nemini licet ipſas aliter interpretari, vel quid ſit ſublata poſteſtas aliter diſiſiendi, interpretandi, & determinandi, &c. Itē & verba Bulla Pij I V. incip. Beneditus, prohibe- tis commentarij, & interpretationes ſuper ſ. Conſ.

H R. c. 11

clii Tridentini decretis in lucem edi, in illis verbis, ibi, *Si cui verò in eis aliquid obcurius dictum, & fluctuatum fuisse, cāmque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua agere vīsum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedēm videlicet Apostolicam, &c.* At verò pro declaratione doctrinali sufficit Doctor, Prælatus, sive index inferior, Sylvest. verbo, *interpretatio, q. 1. optimè Ludou. Miranda in man. Pral. tom 2. q. 26. art. 10. & latè ostendit in prologo apologetico medium remiss. ad varia loca S. Cōn. Trid.* Nulla enim secundum verum sensum & iuri consonum interpretatio est prohibita, sed illa tantum, quæ propter arduam difficultatem peculiari ipsiusmet cōstituitur, declaratione eget. Casian. *ad consuer. Burgund. rubr. 2. §. 2. in princ. n. 1.* Perez *in proemio ad leges Ordin. q. 2. Bart. in l. omnes populi, q. 5. vers. tertio loco, n. 5. ff. de iustitia. Valasc. cons. 41. n. 7.*

In ead. glossib. *sed dic quid Papa potest esse index in sua causa.* Vide Menoch. *de arbitrio. casu 458. 60.* Peregrin. *de iure fisci. 1. tit. 2. pag. mibi 1. n. 31.* Surd. *de alimento. tit. 4. q. 18. n. 71.* Cabed. *Lufit. decisi. 76. n. 2. p. 2.* Carrasco *in explic. ad aliquas leges recop. c. 9. n. 80.* Sic etiam Rex, seu quilibet alius Princeps non recognoscens Superiorē, est cōpetens index in causa inter se ipsum, & subditos, Aretin. & Dec. *in c. 1. n. 8. de probat. Marant. de ordine iudic. tit. de appell. n. 34.* Socin. *conf. 121. n. 16. vol. 1.* Nauar. *in nouit. not. 3. n. 47. boott.* Surd. *conf. 47. n. 4. & conf. 50. n. 8.* Trentacing. *var. ref. lib. 2. tit. de indic. ref. 5. à n. 1.* Peregr. *d. tit. 2. num. 32.* Carasco *d. c. 9. n. 79.* Eodem modo Prælatus potest esse index in causa sua Ecclesiast. *Felin. lib. n. 7. Capyc. decisi. 137.* Zerol. *in praxi. Episcop. p. 1. verbo, Episcopus, pag. 155. vers. 34.* Rota *decisi. 61. n. 1.* Bellet. *disquisit. cleric. pag. 378. n. 36.* Surd. *conf. 50.* Rebuff. *in tr. de reprobatione. testium, n. 2. 6. vers. intellige, vbi hoc limitat, si fuerit quæstio de bonis sua mensa, vel vbi commodum venerit sibi applicandum, Abb. in cap. venerabil. n. 4. de c. fib.* Et de republ. liberali, Menoch. *casu 263. n. 7.* Medices de legibus, *p. 1. q. 21. n. 4.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Index Ecclesiasticus potest per viam denuntiationis Euangelicæ, seu judicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maximè ratione peririi; vel pacis fracta.*
- 2 *Futura solus Deus agnoscit.*
- 3 *Dolores referuntur de correctione fraterna agentes.*
- 4 *Publicanus est pessimum genus hominum.*
- 5 *Peccati ratione etiam venialis subiicitur laicus Ecclesiastico iudicio.*
- 6 *Iuramentum pacis frangens subiicitur Ecclesiastico iudicio.*
- 7 *Consueto parificatur privilegio.*
- 8 *Lex cum est abrogata, pœnam sustinet recitator, & auditor.*

C A P. Nouit. XIII.

Cognoscere de quoque peccato spectat ad Papam, præcipue de peririo, & fractione pacis publicæ, & corripere quemlibet peccatorem etiā Regem, vel Imperatorem, seruata præsertim prius correctione Euangelica, tunc non dicitur derogare iurisdictioni Principum, nec cognoscere de feudis. Colliguntur Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabat. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Anch. Host. Henric. Felin. Dec. Aretin. Barbat. Bur. Alex. de Neu. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. secundi libri

iuris Pontif. pag. 9. Alagon. *in compend. iuris Canon. pag. 203.* nouissime Ioan. de Valboa *in annuis academ. vre-lett. Salmant. tom. 2. pag. 106.* cum multis seqq. remissiū Casal. *in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & repetitionum fecit Nau. tom 4. suorum operum.* & p. 2. rep. in iur. Canon ad 2. Decret. lib. aliam edidit Ioan. Quintinus, refertur ab Anton. August. collect. 2. De reial. lib. 2. tit. 1. c. 3.

Qui nihil ignorat.] Notatur ad hoc quid solus Deus Opt. Max. futura agnoscit, Perez l. 9. gloss. 1. tit. 1. col. 1. lib. 8. Ordin.

Si peccaueris in te frater tuus, &c.] De correctione fraterna vide Sylvest. & alios Summiſtas verbo correctione. Adrian. *in quæst. de correctione fraterna.* Sot. de tēgendo secreto memb. 2. q. 1. cum seq. Morlān. *in tēpicio iuris, p. 1. tit. 2. q. 1.* Iacob. de Graffis *in auctore de cōfessionib. p. 1. lib. 2. c. 69.* Fr. Bernard. *in tr. de correctione fraterna.* Nau. *in repet. huius texti. notab. 4. & in man. c. 24. n. 1. cum seq. Gerſon. p. 2. tit. de correc. fraterna, Philiarch. de offic. Sacerd. tom. 1. p. 1. lib. 4. c. 14. Sanch. in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 40. cum seqq. Thom. a Iesu. *de Regul. visit. tract. 1. c. 6. & 7. cum seq. Ceual. comm. contra comm. 9. 57. 3. Ioan. Baptista Costa de remed. subſid. remed. 1. 4. Miranda tom. 1. de ordine indic. q. 9. art 1. Fr. Hieron. Roder. *in compend. q. Regul. refol. 36.* de correctione fraterna Euangelica.**

Sicut ethnicus, & publicanus.] Ergo publicanus est pessimum genus hominum, ut per Tiraq. de nobilit. c. 3. 4. n. 3. 2.

De quilibet mortali peccato corripere.] Ratione enim peccati subiicitur laicus Ecclesiastico iudicio, Steph. Grat. *discept. forens. c. 1. 14. n. 2. 5. cum seqq.* quem refero ego ipse de offic. & potest Episcop. p. 3. alleg. 8. 2. n. 17. nam de peccato non potest agnoscere facularis iudex; quia eius cognitio spectat ad solum indicem Ecclesiasticum, non solum post peccatum commissum, sed etiam antequam committatur, ut euitum, Host. *in c. 1. n. 3. de offic. Ordin.* Abb. *in c. cum sit generale, hoc tit. n. 18. vers. item flauit, & in c. ex literis 2. n. 4. & 10. de sponsal. quos refert, & sequitur Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. reals. & 2. n. 19. & ideo vbi agitur de peccato, lex Canonica seruanda est, ut dixi ad cleric. 8. sup. hoc tit. quod procedit, etiam si agitur de solo peccato veniali, Alciat. *h. 1. 19.* & in c. cum contingat n. 5. *infr. de iure iuri. & lib. 5. paradox. c. 3.* Snd. *de alimento, tit. 7. 9. 29. n. 12.* Ego ipse d. tr. de offic. & potest. Episcop. p. 8. tit. 3. c. 2. n. 97. vbi respondeo ad hunc text. qui videtur ad hoc requirete mortale peccatum.*

Fuerint pacis fœdera, &c.] Notatur ad hoc quid frangens iuramentum pacis subiicitur Ecclesiastico iudicio, gloss. fin. *cod. 2. in med. in l. 1. tit. 12. lib. 2. legum fori,* vbi habetur quid ea ratione. Summus Pontifex fuit index hinc inter laicos, quia agebatur de pace fracta, Abb. *in prælenti. n. 49.* & in c. cum sit. n. 28. *infr. de foro compet. vbi etiam Felin. n. 19.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum reals. & 5. n. 7. 5.* Ego ipse d. *tract. de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 7. 9. n. 7.* tum etiam, quia contentio, de qua in hoc text. orta erat inter Principes alium non habentes superiorē nisi Summum Pontificem; & ideo nil mirum si in ea ipse se indicem competentem pronuntiet, per ea que Carrasco *in explicat. aliquas leges recop. c. 19. n. 81.* & ego ipse d. *tract. de offic. & potest. Episcop. p. 1. tit. 3. c. 2. n. 102.* & n. 50.

In gloss. iurisdictionem 1. De materia huius glossæ egilatè d. c. 2. n. 19 cum multis seqq.

In gloss. Consueto dinem, ibi, Nota quid consuetudo parificatur privilegio. Vide Perez l. 1. gloss. pag. 137. tit. 6. lib. 3. Ordin. & l. 1. gloss. 4. tit. 1. eod. l. 3. Kirchou. tom. 1. *conm. opin. lib. 1. sit. 4. n. 1. pag. 167.*

In

In glo. *Quicunque sibi, cum hac lex sit abrogata, pœnam sustinet recitator, & auditor. Vide Palat. in repet. cap. per vestras, notab. 3.8. 26. n. 4. ad fin. Marc. Anton. in princ. inst. de restam. Tiraq. in tr. cœssante causa, p. 1. n. 128. & seqq. Marant. dif. 8. n. 14. Rebuff. ad l. 102. ff. de verborum signif. pag. 430.*

S V M M A R I V M.

1. *Persona principalis per se non per Aduocatum debet factum proponere in iudicio nisi sit indiscrēta, & n. 2.*
 2. *Positionibus respondere admittitur procurator, vel Aduocatus quando principalis esset homo simplex.*

C A P. Pastoralis. X I V.

1. *Principales personæ per se ipsas factum proponebantur debent, & non per alios, nisi sint indiscrētae. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Joan. Andr. Imol. Innoc. Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Anch. Hoff. Barbat. Aretin. Anan. Alex. de Neu. Henric. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. primi libri iuris Pontifici, pag. 10. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 203. nouissime Ximen. in concord. p. 1. & 2.*

2. *Hanc eandem conclusi, ex hoc text. desumunt l. 23. tit. 1. p. 3. vbi glo. 8. Hippol. sing. 25.2. & in l. de vnoque, n. 59. ff. de re iud. Perez l. 8. gl. 1. ante fin. tit. 3. lib. 2. Ord. Vnde enenit quod licet principalis, & non eius procurator, aut Aduocatus debeat respondere positionibus, tamen si principalis esset homo simplex, & grossus, in quo esset præsumptio, quod de leui, caperetur in respondendo, tunc ad respondendum dictis positionibus admitti potest eius procurator, aut Aduocatus, ut per Hippol. sing. 45. n. 2. Azin. in praxi Florent. §. 19. c. 18. n. 4. Menoch. de arbitr. caſ. 193. n. 4. & caſ. 194. n. 77. Mafsc. de probat. conc. 1179. n. 56. Perez l. 1. tit. 4. l. 3. Ord. pag. 549. quicquid contrarium in praxi obseruari dicat Gutier. præl. lib. 1. q. 59. n. 2. & ad mulieries extendat Ioseph. Ludou. Pern. decif. 81.*

Illud notable est quod ad respondendum positionibus mandatum individuo requiratur ad sic & sic respondendum, nec sufficit speciale. Menoch. cons. 84. n. 68. Hondoned. cons. 66. n. 72. lib. 1. Rot. decif. 779. num. 3. p. recent. Admittitur tamen procurator cum generali tantum mandato ad respondendum positionibus quando dominus est absens, ut de facili haberit non possit. Thesaur. decif. 17. n. 3. & 2.

S V M M A R I V M.

1. *A. & intentio si sunt inepitæ, vel sola intentio, debet res absoluere ab instantia iudicij, iterum tamen alio audiatur si apte egerit.*
 2. *Libellus inepitæ quis dicatur, remissus.*
 3. *Litis contestata super uno libello priori mutato partes ad alium descendere non poterunt.*
 4. *Libellum unum offerens, & postea ante item contestata, alium datus pro emendatione, desistens à primo, non videtur desistere à tota causa.*
 5. *Declaratur text. in l. postea quam, C. de pætis.*
 6. *Agens ex certa causa non obtinet ea non probata, licet aliam probet.*
 7. *Convenitum reum quando constat possidere antequam alio probaret suum dominium, tunc reus ipse absolvitur.*
 8. *Confessoria actio datur ei, qui non possidet.*
 9. *Confessoria possessoris etiam competit.*
 10. *Possessio an amittatur per sequestrum, ostenditur.*

Tom. I.

C A P. Examinata X V.

Autor quando proponit suam actionem, vel intentionem inepitæ, v. g. si velit probare quod inspatoratus possidebat tempore, quo Ecclesia iuris patronatus erat apud tertium sequestrata, tunc reus absolvitur, sed si actor iterum apte agat, reus tenetur respondere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Hoff. Butr. Bald. Anch. Panor. Felin. Dec. Aret. Barbat. Henric. Alex. de Neu. Melch. Kling. Cujac. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 21. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 203. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. referuntur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. sub tit. de confirmat. utili, c. i.

Et inepitam.] Inepitus libellus quis dicatur, vide Camil. Borrel. in unum omnium decif. tit. 49. de libello, n. 4. cum multis seqq. quem citat parentis meus in remiss. ad Ordin. Regias Lufit. lib. 3. tit. 20. & 5. n. 15.

Quia cum testes inveniuntur, &c.] Ergo liti contestata super uno libello priori mutato partes ad alium descendere non poterunt, l. edita, C. de edendo; Tiraq. de retractu, tit. 2. §. 1. glo. 5. n. 3. Soc. reg. 89. fallentia. Rebus in comment. ad l. 8. vers. 19 ff. de verbis signif. Donel. comment. iuris Ciuitatis, lib. 2. c. 5. c. 5. Mafcard. de probat. concl. 347 n. 18. Steph. Grat. discept. forens. c. 1. 18. n. 52. & 58. Ioseph. de Sessa. Arag. decif. 126. n. 26. Soar. à Pace in pract. som. 3. in initio, n. 7. & 8. Cardol. in praxi iudicium, & adiutor. verbo adi. n. 1. Christoph. à Pace in schol. ad leges styl. l. 1. schol. 7. Bernard. Muscatel. in sua praxi aurea Cuius Regni Neap. p. 1. glo. peti. n. 50. Camil. Borrel. d. tit. 49. n. 95. optimus D. Barbol. in l. non potest videri, n. 28. ff. de iud. Si vero qui offerat vnum libellum, & postea ante litis contestationem offerat alium pro emendatione, desistens à primo, optimè facit, nec ex hoc videtur desistere à tota causa, ut in terminis resoluuntur Felin. in c. significantibus, n. 7. de libelli oblat. Cœnall. communium contra commun. q. 8. i. n. 5. D. Barbol. in l. non potest videri, n. 32 ff. de iudic. Nec aduersatur l. postea quam, C. de pætis quia vel agit de renuntiatione litis, non vero de subrogatione secundi libelli in locum primi, retenta eadem causa, vel loquitur de liti contestata, quia liti mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, c. ex parte 30. de verborum signif. Marant. de ordin. iudic. p. 5. n. 64. Cabed. Lufit. decif. 1. 5. n. 10. p. 2.

Vnde intentionem tuam, &c.] Notatur ad hoc quod agens ex certa causa non obtinet ea non probata, licet aliam proberet, similis text. in l. habebat. ff. de inſtit. action. Tiraq. in fine retractu, à n. 99. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit p. 3. c. 3. n. 28. Gam. Lufit. decif. 332. n. 1. in causa, n. 2. Et si causa, qua probatur, non fuit deducita, non videtur quod valeret probatio, quasi extra articulos, ex recepta doct. Baldi in l. 1. n. 4. C. ut in pæt. legat. Gutier. pract. lib. 1. q. 100. n. 7. Valaf. C. de iure emph. q. 6. n. 1. Pinel. d. n. 28. vbi n. 2. adiurit quod actori manet saluum ius agendi postea ex alia causa idonea.

Absoluentes eodem, &c.] Notatur ad hoc quod quando constat contentum non possidere antequam actor probaret suum dominium, tunc reus absolvitur. D. Barbol. in l. si constante, §. ult. num. 14 ff. soluto matrim. Si postea reus possidere coepit, actor iterum agere poterit, nec submovebitur actione rei iudicata. Tiraq. de retractu l. 8. glo. 7. n. 4. vbi n. 3. quod videtur ob inepitam actionem potest ad aptam redire. D. Barbol. in l. si cum dote, in princ. n. 45 ff. soluto matrim.

Hh 2

364 Collectanea Doct in lib II. Decretal.

- 8 In gloss. Possidebas ibi, & confessoria datur ei qui non possidet. Dicit notabilem Ial. in §. aquæ si agai. n. m. 54. Inst. de attiomb.
- 9 In ead. gloss. ibi, & confessoria similiter datur possidenti. Notatur ad hoc quod confessoria actio possessori etiam competit, ut Cou. var. lib. I. cap. 1. c. num. 10.
- 10 *Tanquam sequestratam recipit, &c.*] Ergo ex hoc textu colligi videtur per sequestrum non amitti possessionem, nec in sequestrum transfire. Ratio est, quia sequester rem tenet non animo, & cogitatione domini, sed tantum custodice causa, ut reddat domino, l. prius 6. ff. depositi, l. sequester 110. ff. de verbor. signific. Carrot. de sequestro, p. 1. q. 10. & facit text. in l. interesse 39 ff. de acquis. possess. Veruntamen in l. licet, §. rei deposita ff. depositi, habetur in sequestrum transfire possessionem, notant Pet. Gregor. Syntag. l. 2. c. 3. num. 2. Card. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 2. c. 6. à n. 1. Ideo Doctores communiter distinguunt inter sequestrationem voluntariam, quæ fit voluntate, & consensu partium, in qua inquinat possessionem transfire in sequestrum, iuxta d. s. rei deposita, & necessariam, quæ inbente iudice fit, in qua negant possessionem transfire in sequestrum, nisi id expresse actum sit, & procedere text. in d. l. in re se, vbi distinguit Bart. Abb. n. 14. Corral. misel. l. b. 3. c. 2. n. 12. Gregor. l. 1. gloss. 2. ir. 9. p. 1. Menoch. remed. 3. res in 86. post Card. Felin. Crauet. & alios, quos refert, & sequitur Carot. q. p. 1. q. 4. à num. 2. Gam. dec. 2. 7. n. 3. & dec. 3. 3. n. 4. Azened. lit. 12. in præs. n. 7. cum seqq. lib. 4. recip. Cald. Pereira q. forens. lib. 1. q. 2. 1. n. 3. Scraph. dec. 7. 46. n. 3. Nec obstat text. in presenti, quatenus probare videtur per sequestrum, etiam iudiciale, non amitti possessionem, quia respondetur cum Sahag. ad c. 1. infra de sequest. possess. n. 2. 3. cum seqq. in hoc text. Ponuntur minime decidere hanc quæst. de sequestris possessione, sed actionem ab instantia repulsi propter libelli ineptitudinem, quia in ipsius forma intentabat rei vindicacionem, petens Ecclesiæ proprietatem, seu ius patronatus, & insinuavit se possessorum esse dicebat, quæ duo incompatibilia sunt, iuxta reg. text. in l. officium 9 ff. de rei vendic.

S V M M A R I V M.

- 1 *Præceptores Tempri pro domibus suis agere, & defendere possunt, nec obstat eis regio, vel quod ignorat sit eorum origo.*
- 2 *Clericus nullus peregrinus sine commendatitius sui Ordinarij litteris ab vlo Episcopo ad Diuinam celebranda est admittendus.*
- 3 *Præceptores in Ordinibus Militaribus qui dicuntur, offendit.*
- 4 *Procurator non potest esse infamis, nec etiam Advo- carus.*
- 5 *Infamis consueverunt fugere loca nationis sua.*
- 6 *Irregularitas quæ per confessionem delectatur, offendit.*

C A P. Cùm deputati. XVI.

- 1 **V**idices tam Ecclesiastie quæm sacerdotes inhibentur ne repellant præceptores, qui habentur domi Fratrum Militiae Templi, & volunt agere, vel defendere suas causas, nec est illis requirendum ex quæ natione sint. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Anchar. Barbat. Aretin. Panorm. Host. Butr.

Henric. Alex. de Neno, Melch. Kling. Cujac. Vii. in rationali 2. libri iiii. Ponit. pag. 12. Alagona in compend. inv. Can. pag. 203. remissiuæ Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Qui undecunque venerunt, &c.] Ideo Concil. Trid. 2. sess. 23. de reform. c. 6. vers. nullus, iuber nullum clericum peregrinum sine commendatitius sui ordinarij literis ab vlo Episcopo ad Diuinam celebranda, & Sacraenta administranda esse admittendum, de quo ego ipse de officiis potest Episcop. p. 2. alleg. 21. à n. 1. In præsenti vero text. loquitur de exteris, & alienigenis ingredientibus religionem, quæcum macula per illius ingressum sublata fuit, ita Spin. in speculo testam. gloss. 3. n. 38.

Preceptores.] In quibusdam Religiosorum Ordinibus, præsertim ad militandum, vel excipiendo hospitio peregrinos, vel curandos ægrotos, vel ad administrationem domorum, vel anæxorum reddituum, vel quorundam bonorum ad ipsum Religiosorum Ordinem pertinentium, dicuntur Præceptores, quales apud Italos vocantur in Ordine Militum sancti Ioannis Hierosolymitani, S. Antonij in diecepsi Viennensi, S. Spiritus in Saxia in alia Vrbe: huiusmodi Præceptores tribus votis adfricti, & regulam ipsius Ordinis, & religionis professi ab ipso totius Ordinis Magistro, vel ab aliis illius nomine, & auctoritate, in administrationibus domorum, prædiorum, & aliorum bonorum ad ipsum Ordinem pertinentium, constituantur, & certos habent annuos redditus, unde commodè sustentantur, ex quibus aliqui eorum certam pensionem in viis certos, & præsertim iuxta ipsum Ordinis regulam impendunt, & reliquum sibi sumunt, ac retinent tanquam sua opera ac laboris mercedem, ita Azor. inst. moral. p. 2. lib. 3. c. 26. q. 8. vbi q. 9. & 10. disputat an huiusmodi Præceptores regulare beneficium habere intelligantur.

In gloss. ibi, *Nam infames consueverunt fugere loca nationis sua.* Adverte quod aliquando laudabiliter potest propria Patria relinqui, exemplo Abrahe, Gen. 12. & illud Psalm. 44. obliuiscere populum tuum, cum adductis per Dionys. Paul. de vera quat. Patriarch. sedium unctione, c. 13. n. 41. & 42.

In ead. gloss. ibi, *Nam tollitur irregularitas.* Hæc glossa quatenus habet professionem Regularem emundare profitentem ab omni macula, & irregularitate, illam præcedente, carer probabilitate, nullam enim deleri irregularitatem præter expressam inre, quæ est orta ex naturalium defectu, tenet. Natur. loco in fr. citando, Azor. inst. moral. p. 1. lib. 12. c. 5. q. 12. & p. 2. lib. 6. c. 4. q. 10. Soar. tom. 5. disp. 4. 1. secl. 1. n. 3. Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 13. art. 1. Soar. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 9. Henr. in sum. lib. 1. 4. 6. 7. n. 2. Aul. de censur. p. 7. disp. 10. dub. 1. Leff. de inst. lib. 2. c. 41. dub. 8. n. 73. Barth. de Vecchis in præs. obseruando in admittendis ad Religionis statum nouis. disp. 1. 1. dub. 6. à princ. cum aliis adductis ad c. 1. de filiis Presb. 1. nisi hanc gloss. intelligamus de abstensione quoad culpam, & omnem prænam peccatorum, cum professio Regulare facta cum debita contritione indulgentiam plenariam operetur, ita Natur. comm. 2. de Regul. n. 60. S. a. verbo, Religio, n. 17. Azor. d. c. 5. q. 11. Fr. Emman. tom. 2. q. 87. art. 1. Sanch. d. c. 5. n. 2. Barth. de Vecchis d. disp. 1. 3. dub. 5.

S V M M A

S V M M A R I V M.

- 1 *Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiam facere, ad sæculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipsorum Prælatorum negligientia.*
- 2 *Clerici ad sæculare forum à laicis trahi non debent, etiam data ipsorum Prælatorum negligientia.*
- 3 *Declaratur texti in c. filiis, vel nepotibus 16. q.7.*

C A P. Qualiter, & quando. XVII.

- 1 *Pælati exhibere tenentur plenam iustitiam laicis conquerentibus contra clericos, non obstante frustratoria appellatione clericorum, sed nullo modo permittrant clericos trahi à laicis ad iudicium sæculare, etiam data ipsorum Prælatorum negligientia. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Butr. Henric. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aret. Alex. de Nenu. Melch. Kling. Cuiac. Viu. in ratione 2. lib. iuris Pontif. pag. 12. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 204. remissiùe Ximen. in concord. p. 2.*
- 2 *Probat hic texti, clericos ad sæculare forum à laicis trahi non debere, etiam data ipsorum Prælatorum negligientia, vt per Farinac. p. 1. conf. 6. n. 10. Boff. sub hoc iur. n. 1; o. Martin. Vran. conf. 2. n. 5. lib. 2. Bellug. in speculo Principum, rubr. 11. §. dubitatur, n. 14. & n. 15. vers. in differenter, & rubr. 18. n. 8. & rubr. 11. §. vii. edum, n. 15. Mench. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. n. 6. 8. Morlai in emporio iuris, p. 1. tit. 2. de iuris d. omnium iud. q. 14. n. 1. Seguta Daulios in direc. iudic. Ecclesiast. p. 2. c. 7. n. 10. late Carol de Graffis de effectib. cleric. effectu 1. n. 390. cum eaq. vbi n. 395. & seq. duobus modis limitat; Azor. iustit. moral. p. 1. lib. 5. c. 14. q. 2. vbi cum Panorm. assert. in cap. filiis, vel nepotibus 16. q. 7. non probare Archiepiscopis vel Episcopis negligentibus Regem adiri posse, vt gloss. ibi, verbo, Regis, dicere videtur, sed tantummodo probare, quod si Metropolitanus rebus Ecclesiasticis abutatur, Regis auribus hoc intimetur, cuius intimationis effectus ille potest esse, vt Rex admoneat Metropolitanum, vel infest coram Superiori, vt illum reprehendat, vel faciat instantiam alteri Superiori pro illius correctione, eundem intellectum praefat Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 2. n. 2. 4. vide quæ dixi ad cap. Ecclesia S. Maria 10. n. 15. sup. de confit.*
- 3 *Index similem causam, vel penè consimilem habens est suspectus, & à indicando remouetur, & n. 2.*
- 4 *Testis consimilem causam habens repellitur à testimonio.*
- 5 *Nominis similitudo non inducit suspicionem.*
- 6 *Dictio, penè, quid significet, ostenditur.*
- 7 *Amicitia sola, quæ fuerit maxima, & intima, inducit causam recusationis.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Index similem causam, vel penè consimilem habens est suspectus, & à indicando remouetur, & n. 2.*
- 2 *Testis consimilem causam habens repellitur à testimonio.*
- 3 *Nominis similitudo non inducit suspicionem.*
- 4 *Dictio, penè, quid significet, ostenditur.*
- 5 *Amicitia sola, quæ fuerit maxima, & intima, inducit causam recusationis.*

C A P. Causam quæ. q. XVIII.

- 1 *Vdex quando quis creatur in aliqua causa, qui cognoscatur habere similem, vel quasi similem causam cum alio, potest & debet deponi ne sit nimis favorabilis vni parti, & debet alius subrogari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bel.*

Tom. I.

Iam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Hoyt. Henric. Barbat. Anch. Aretin. Alex. de Nenu. Melch. Kling. Ioan. Monach. Cuiac. Viu. in ratione secundi libri iuris Pontif. pag. 13. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 24. remissiùe Cefal. in annot. & Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

Similis penè.] Notatur ad hoc quod index similem causam, vel penè consimilem habens est suspectus, & à indicando remouetur, vt per Bonacol. communium criminal. p. 1. verbo, similitudo fol. 150. Malcard. de probat. concl. 1357. n. 50. Bobadil. in sua politica, lib. 5. c. 2. n. 13. Card. Tusch. præf. concl. lit. S. concl. 908. n. 33. Carrasco ad alias leges nouæ recop. c. 9. n. 129. Sic etiam testis consimilem causam habens repellitur à testimonio. Rebuff. de reprobatione testimoniis, n. 48. Cald. Pectera de emptione, & vendit. c. 21. n. 17. in fine. Nominis tamen similitudo non inducit suspicionem, sed quandam affectionem, ex l. cum filius, §. pater, ibi, nepoti meo plus tribus in honore nominis mei, ff. de legis 2. Tiraq. ad l. 5. connub. n. 27. Rebuff. de verb. signif. pag. 508. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. S. n. 104.

Penè.] Ideo hæc dictio adiicitur, quod vix villa reperitur in personis, vel rebus similitudo, quæ per omnia congruat, iuxta vulgare dictum, nullum simile est idem, præcipue cum hæc dictio demonstret non semper rem, vel personam esse eandem, Menoch. de præf. lib. 4. præf. 18. n. 29.

Nimis favorabilis parti. & c.] Ex his verbis apparet simplicem affectionem, vel fauorem non esse sufficientem causam ad reculandum iudicem, sed requiri nimium fauorem, & affectionem erga partem, & ideo sola amicitia, quæ fuerit maxima, & intima, inducit causam recusationis, Tiraq. de pœnis temper. causa 21. n. 5. Marant. de ordine iudic. p. 6. actu 2. n. 7. pag. 6. 427. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie, art. 9. gloss. vni. n. 2. Bellacomb. tom. 1. communum opinion. lib. 3. tit. 1. de iudic. n. 142. pag. 370. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 100. n. 19. & c. 200. n. 2. Carrasco. d. c. 9. n. 96. vbi n. 98. cum Menoch. de arbitr. causa 152. n. 12. assert. iudicis arbitrio relinquunt quæ dicatur intima amicitia.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iudices si de principali, & exceptionibus praindsightibus simul cognoscunt, vel super principali, lice non contestata, testes recipiunt, lice ab eis appellatur.*
- 2 *Clauſula vocatis vocandis, viis, & effectus, remissiūe.*
- 3 *Ordinis perverſio delegato in delegatione assignati viat processum.*
- 4 *Causam unam ex multis in appellatione probare sufficiat.*
- 5 *Appellatio potest instaurari ex alia causa, quam expressa.*
- 6 *Causa ab interlocutoria per appellationem ad Curiam delata an ibi principaliter manere possit.*

C A P. Exhibita. XIX.

Honor. III.

Vdex si simul cognoscunt de principali causa, & de exceptionibus praindsightibus, vel si testes recipiuntur super principali, lice non contestata, lice ab illis appellatur, & quicquid attentatum fuerit post appellationem est irritum, quia causa non committebatur illis in forma inquisitionis, sed

Hh 3 Indicij

366 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

iudicij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellam. Host. Joan. Andr. Imol. Anan. Bald. Anchar. Panorm. Butr. Felin. Dec. Alex. de Neu. Henric. Melch. Kling. Aretin. Joan. Monach. Cujac. Viu. in ratione 2. libri iuris Pontif. pag. 1. 4. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 204. remissiū Ximen. in c. concord. part. 2.

2. *Vt vocatis, qui forent enocandi.*] De vi, & eff. clibus clausulæ, vocatis vocandis, egi latè in meis remissis de dicti libri, & clausulis, clau. 107. alias claus. 184. secundum Lngduner. imp. wss.

3. *Sed perverendo juris ordinem.*] Notatur ad hoc quod in indice delegato omnis perverso ordinis sibi in delegatione affixata, etiam in exceptionibus, vitiat processum, ut per Rebuff. in tract. exceptionum, num. 135.

4. *Vel aliquo iporum.*] Notatur ad hoc quod sufficit probare unam causam ex multis in applicatione, ut per Tiraq. in tract. cessante causa, lim. 22. n. 7. Et appellatio potest iustificari ex alia causa, quam ex expressa, Sigism. Scacc. de appell. q. 1. c. 8. 4.

5. *In causa ipsa, &c.*] Notatur ad hoc quod causa per appellationem ab interlocutoria ad Romanam Curiam delata, & alicui Auditori commissa, nulla facta negotij principalis mentione, si appellatio pronuntietur iniusta, reddit cognitionem causæ principalis ad indicem à quo fuerat appellatum, ut per Couar. tract. c. 9. n. 5. verf. prima.

S V M M A R I V M.

1. *Delegatus lapsu triennij non obstante potest in causa sibi commissa procedere.*
2. *Instantia iudicij secundum Canonem per lapsum triennij non perit, sed est perpetua.*
3. *Compromissum non expirat per lapsum triennij, sed ad similitudinem iudicij eius instantia est perpetua.*
4. *Declaratur Concil. Trid. sess. 2. 4. de reform. c. 20. verf. causa omnes.*
5. *L. properandum, C. de indic. non habet locum in Imperiali Consistorio, vel Principis, nec apud Lusitanos, & Gallos.*
6. *Instantia non currit aetori si reus subterfugiens causam trahat, ac differat.*

C A P. Venerabilis. XX.

1. *D*elegatus lapsu triennij non obstante potest procedere in causa sibi commissa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Anchar. Barbat. Bald. Panorm. Butr. Felin. Dec. Bero. Host. Henric. Alex. de Neu. Melch. Kling. Joan. Monach. Aretin. Cujac. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 15. Viuian. in ratione secundi libri iuris Pontif. pag. 204. & p. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decret. librum Marian. Socin. remissiū Casal. in annot. Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2. *Collige ex text. instantiam iudicij secundum Canonem per lapsum triennij non perire, sed esse perpetuam, ut per Couar. in cap. quamvis paclum, de paclis, lib. 6. p. 2. §. 1. n. 4. Marant. de ordin. iud. p. 5. n. 14. & 21. Vant. de nullit. ex deft. iurisdictionis ordinaria, n. 126. Soar. à Pace in tract. tom. 1. annot. 2. de instantia, n. 11. Mandol. in tract. de annalibus casibus, n. 133. tom. 17. Doct. fol. 114. Gamb. de officio. Legati à Latere, lib. 3. n. 469. Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 4. c. 2. n. 15. Guttier. de iuram. confirm. p. 3. c. 5. n. 3. vbi dicit huius*

text. decisionem extendi ad omnes, nam licet loqui videatur in indice delegato, non tamen fit in eo vis, aut fundatur textus decisio. Vnde per lapsum triennij compromissum non expirare, sed ad similitudinem iudicij eius instantiam esse perpetuam, teneat Joan. Baptista Perul. de arbit. lib. 13. c. 1. n. 2. Caput quen. decis. 361. n. 4. p. 2. Rota decis. 452. n. 5. apud Farin. p. 1. recent. plures per Rendin. in prompt. recept. sent. tom. 1. iii. 54. n. 2. Non obstat Concil. Trid. sess. 2. 4. de reform. c. 20. quatenus statuit omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes etiam beneficiale in prima instantia coram Ordinariis locorum iuxtra biennium à die mota litis esse terminandas, quia respondeatur Concil. Trid. dict. loco, non præfigere instantiam causis, quia lapsi biennio acta non pereunt, sed partes si volunt prosequi litem coram eodem Ordinario, vel indices superiores, alias tamen competentes adire, & ita imponit illum terminum inferiori ad causam finiendam, non tamen irritat acta processus, ut per Zerol. in præc. Epis. op. p. 1. verbo, instantia, §. 4. Salgado d. c. 2. n. 66. Sigism. Scacc. in tract. de appellat. q. 15. n. 278. Alia circa idem Concil. Trid. decretum in d. c. 2. 4. vide apud præxim Episcop. p. 1. verbo, instantia, & Modern. de iurij d. p. 4. casu 32. n. 8. Scacc. d. q. 15. n. 277. & alios plures, quos ego ipse retero de officio. & potest. Epis. p. 3. alleg. 8. 1.

In gloss. Non obstante, ibi, sic ergo potest quod hodie non habet locum tex illa, C. de indic. properandum. Precipue in Imperiali Consistorio, Mynsing. cent. 2. obseru. 48. n. 4. Sigism. Scacc. d. q. 15. n. 266. & in causis, quæ ventilantur in Consistorio Principis, Mynsing. d. obseru. 48. & cent. 3. obseru. 44. n. 9. Marante d. p. 5. n. 15. Gail. de pace publica, lib. 1. c. 7. n. 15. Scacc. d. q. 15. n. 266. Et apud nostros Lusitanos, Cabed. decif. 15. n. 2. p. 2. Cald. Pereira in com. ad l. vnic. C. ex delictis defunctor. p. 3. n. 24. Et apud Gallos, Rebuff. ad leges Callie, in proæm. glof. 5. n. 5. 2. Cald. Pereira in l. si curatorem, C. de in integrum rest. min. verbo, in sua legitimam, n. 1. Scacc. d. q. 15. n. 267. vbi n. 6. 8. afferit nec etiam procedere in aliis Regibus, qui habent liberum arbitrium.

In ead. gloss. ibi, Sed per subterfugia, &c. Notatur ad hoc quod non currit instantia aetori, si reus subterfugiens causam trahat ac protelet, ut per Tiraq. de retractu lig. §. 12. glof. 2. n. 1. cum seqq.

S V M M A R I V M.

1. *Aetor obtinens in possessorio coram indice rei non tenetur coram eo indice super proprietate, respondere si est propterea alterius fori.*
2. *Convenit super possessione alicuius rei coram uno iudice, non potest coram eodem super proprietate conveniri.*
3. *Delictio, quasi, improprietatem, & fictionem denotat.*
4. *Sententia in possessorio ordinario lata est definitiva, non tamen quando summarie contenditur.*
5. *Electus contra quem opponitur interea nullam habet administrationem.*
6. *Electo in officiale ad certum tempus, lapsu illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet reintegrari aliud tantum tempus.*
7. *Clericus agens in indicis possessoriis, & summaris, non potest reconveniri pro causa summaria.*

C A P. Significauerunt. XXI. & fin.

R EUS, qui habet sententiam definitiū super possessorio, si agitur de proprietate coram eodem iudice

De Foro competenti, Tit. II.

367

indice non tenetur respondere si est prorsus alterius fori. Item non obstante tempore feriarum vindemiarum index procedere potest ne ex fraude protogetur tempus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Anch. Barbat. Aretin. Panorm. Hoft. Butr. Henric. Ioan. Monach. Alex. de Nevo, Melch. Kling. Cujac. Viuian. in *ration. secundi libri iuris Pontificis*, pag. 16. Alagona in *compendio iuris Canonici*, pag. 120. remissiue. Cafal. in *annos.* & Ximen. in *concordant.* p. 1. & 2.

2 Collige ex text. contentum super possessione aliquiui rei coram uno iudice non posse reconveniunt etiam codem super proprietate, sed quia haec resolutio aduersatur texui *in c. 1. infra de causa posses.* quatenus causam probat possessionis, & proprietatis sub uno, codemque indice esse decadentiam, ideo pro concordia vide que dixi ad d.c. 1. in illis verbis, *sub uno codemque indice.*

3 *Vel quaf.* Hac dictio, quasi, improprietatem, fictionem, & diminutionem denotat, vt tenent plures per me citati in *remiss. de dictio.* & *claus. dict. 261. num. 2.*

4 *Difinitiam sententiam promulgauit.*] Notant hic Abb. & Felin. sententiam in possessorio laram esse difinitiam, intellige de possessorio ordinario, in quo principaliter agitur de possessione, & quidem feroato iuris ordine, & processu iudicario, non tamen quando summarii contendunt inter partes lite principali pendente quis interim debeat esse in possessione, Damhud. in *prat. c. 23. & seq.* Capyc. *decis. 55.* n. 2 & 8 bene Cou. *prat. c. 17. n. 2.* Gail. *lib. 1. obseru. 6.* & 7. Menoch. *remed. vlt. retin. n. 46.* & 47. Bernard. Graue. *ad practic. Camera Imper. lib. 1. concil. 7. confid. 1.* n. 1. Valasc. *conf. 79. n. 18.* Dominus meus ad *Ordinationes Regias Lusitanorum*, *lib. 3. tit. 65. in princ. n. 2.*

5 *Forum pars altera, &c.*] Vido Xuar. in *l. post rem indicatam, in comment. legum Regni, ampliat. 4.* Guttier. *canon. lib. 1. c. 34. n. 2.* Ioan. Garc. de nobilis *gloss. 1. n. 17.* Pefez *l. 1. gloss. 3. pag. 267. col. 1. ad fin. iir. 6. lib. 2.* Ordin. *Cenall. comm. contra comm. g. 822. n. 110.* Sahag. *ad cap. 1. infra de sequent. posses. & prop. n. 95. 97. 99. & 100.*

6 Quatenus hic an electus contra quem opponitur, vel excipitur, interea habeat aliquam administrationem, & respondere omnes in *præsentis*, quod non, teste Ioan. Monach. *hic n. 10.*

7 *Tempus regiminis electi in utiliter elaboratur.*] Notatur ad hoc quod electus pro officiali ad certum tempus, lapsu illo tempore intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet sibi reintegrari aliud tantum tempus, quo fuit impeditus seruire; vt per Abb. *hic notab. penit. Vincent. de Franch. decis. 419. num. 1. & 3. optimè Valasc. conf. 15. n. 4. vbi num. 5. affirmat se in facto vidisse indicatum, quod cum quidam electus ad officium aedilium suillet impeditus per obiectiones sibi oppositas, quod non fuerat ritus, & recte electus, & interim quod sententiam obtinuit supremi Senatus in confirmationem sua electionis, lapsum fuit tempus, quo erat seruirus, & tamen idem Senatus noluit in sententia clausulam adicere, quod reintegraretur sibi tempus quo fuerat a tertio male impeditus seruire.*

8 *Propter vindemias.*] De diebus feriaris gratia vindemiarum dicam commodius *ad cap. vltim. infra de feriis.*

9 In *gloss. Super proprietate*, ibi, & tunc etiam vel lent, &c. Notatur ad hoc quod clericus agens in iudiciis possessoriis, & summariis, non potest reconveniunt pro causa sumaria, vt per Hondoned. *conf. 21. n. 27. & 29. lib. 1.* Carpan. *super statut. Mediolan lib. 1. c. 44. n. 109. & 110.* Caran. *super ritu Magna Curia Vtavaria, ritu 67. n. 7.* Menoch. *de arbitr. casu 184. n. 3.* quos, & alios referunt, & sequitur Carol. de Graffis *de effect. cleric. effectu 1. n. 774. vbi n. 775.* limitat non procedere si causa pro qua clericus reconveniunt esset pariter sumaria, vt si ageret remedio retinenda possessoris, quia in ea poterit legitime reconveniiri remedio recuperanda, & n. 777. limitat etiam quando reconveniens renuntiaret privilegio reconveniacionis, scilicet si esset contentum ne utraque causa simul expediatur, sed separatim de eis cognoscatur tunc, enim etiam in summariis datur & conceditur reconvenio.

10 *De Foro competenti.*

Tit. II.

SVMMARIVM.

- 1 *Doctores referuntur super hac rubr. scribentes.*
- 2 *Forum dicuntur à fando, sive à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo.*
- 3 *Forum definitur ut sit exercendarum litium locus, constans causa, lege, & iudicio.*
- 4 *Forum in genere masculino, & neutro reperitur.*
- 5 *Forum à territorio longe differt.*
- 6 *Forum non solum comprehendit iurisdictionem que exercetur in litibus deruidendis, sed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum, & compositum ex iuris que.*
- 7 *Forum dicitur exterior, & interior, & differentur.*
- 8 *Forum interior, seu conscientia principaliter tendit ad punitiorem & satisfactionem diuina offessa: interior autem ad vindictam culpa, seu publicam vindictam & Rep. satisfactionem.*
- 9 *Absolutus ab excommunicacione, seu alia censura vi- gore Iubilei, aut Bula Crucis, an censeatur abs- solitus in foro iudiciali exteriori, ostenditur, & c. num. 10.*
- 10 *Iudices tripliciter possunt considerari, alij dicuntur competentes simpliciter, alij incompetentes, proroga- biles tamen, alij tandem, incompetentes, & im- prorogabiles, & declarantur singula species num- feqq.*

11 *V*PER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Butr. Panorm. Felin. Dec. Ioan. Monach. Mar. Socin. Aretin. Cujac. Guillerm. Durand. in breviario aureo suris *Canon. fol. 48.* Petr. de Rauenna in *compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris in *breviario sanctorum Canonum fol. 165.* Martin. Mef- nart. in *epitome Decretal. fol. 50.* Dan. Venator in *ana- lyti methodica iuris Pontificij* à pag. 166. Goffred. & Hostiens. in *summa iuris titul.* Alexand. Caffan. & Anastaf. German. in *parvilia ad quaque libros De- cretal.* Barthol. Carthag. in *expofit. titulorum iuris Canon.* Zypx. in *analytica postremi iuris Eccles.* exarrat. pag. 91. nouissimè Ioan. Honor. *lib. 2. summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

12 *Foro.*] Dicitur à fando, sive à Foroneo Rege, qui primus Gracis legem dedit, secundum Isidor. in *cap. forus 10. de verb. conf.* aliquando à ferendo, quia sicut

Hh 4 ad